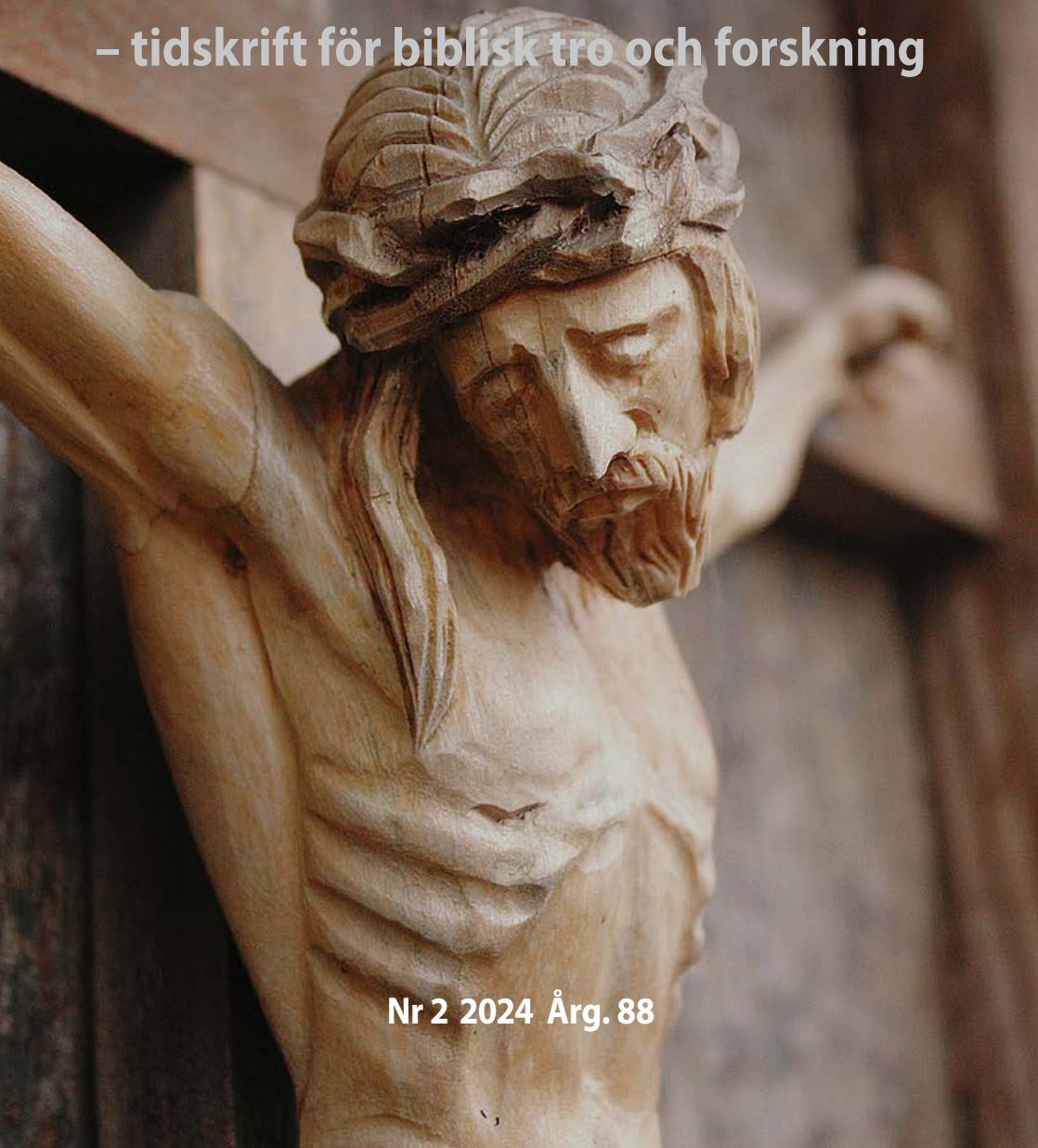

Biblicum

– tidskrift för biblisk tro och forskning

Nr 2 2024 Årg. 88

INNEHÅLL

Redaktionellt	49
Kort inledning till Daniels bok.	50
Hur ska Bibeln översättas?	56
Agurs bekännelse och bön (Ords 30:1–9).....	60
Bibelsyn och biblisk tro	67
Innebörden av Jesus uppståndelse.....	74
Israel och det gamla förbundet	77
<i>Frågor och svar</i>	83
<i>Utblick över samtiden</i>	85

BIBLICUM – tidskrift för biblisk tro och forskning

Ansvarig utgivare: Ingvar Adriansson

Redaktör: Seth Erlandsson

Redaktion är Stiftelsens styrelse: Tor Jakob Welde (ordf, Nesttun), Seth Erlandsson (vice ordf, Västerås), Ingvar Adriansson (verks.ledare, Värnamo), Ola Österbacka (sekr, Vasa), Lars Borgström (Uppsala), Thomas Erlandsson (kassaförvaltare, Svärtinge), samt för Lay-out mm Kjell Petter Bakken (Hafslsjord).

Tidskriften utkommer med fyra nummer per år.

Prenumerationspris: 250 svenska kr (stud. 150 kr)

Prenumeranter i Norge: 290 norska kr (stud. 200 NOK)

Prenumeranter i Danmark: 270 danska kr (stud. 190 DKK)

Prenumeranter i Finland och övriga Europa: 36 Euro (stud. 25 EUR)

Våra porto- och emballagekostnader för fyra nummer (som är inkluderat i pren. priset) är inom Sverige 60 kr och utanför Sverige 110 kr.

Prenumerationer och gåvor betalas enligt något av följande alternativ:

Inom Sverige:

Bankgiro 251-4701

Swish 123 626 9633

Handelsbanken, clearing: 6806, kontonummer: 305 320 718

Utanför Sverige används eurobetalning:

IBAN: SE34 6000 0000 0003 0532 0718, BIC/SWIFT: HANDSESS

Redaktionens adress:

Seth Erlandsson, Vitmårögatan 9 B, SE-722 26 Västerås

E-post: seth.erlandsson@biblicum.se

Tidskriftens expedition:

Biblicum, Hantverkaregatan 8 B, SE-341 36 Ljungby

Webbplats: www.biblicum.se; webbutik: forlag.biblicum.se

Beställningar även per e-post: biblicum@biblicum.se

Verksamhetsledare: Ingvar Adriansson, tfn +46 70 393 8127

Förlagssekreterare: Elaine Svensson; förlagsassistent: Johanna Adriansson

Personliga e-postadresser (även styrelsen): fornamn.efternamn@biblicum.se

BIBLICUM

tidskrift för biblisk tro och forskning

2/2024

REDAKTIONELLT

I detta nummer belyser många artiklar *bibelsynens roll vid studiet av Bibelns böcker*. Sekulär forskning har sin bibelsyn, Bibeln själv en helt annan. Enligt sekulär forskning måste Bibeln som alla andra böcker betraktas som helt och hållet en mänsklig produkt som innehåller olika människotankar. Enligt Bibelns syn är Bibeln unik som Guds heliga ord. Den innehåller inte vad människor tänkt ut, inte slugt uttänkta människotankar utan undervisning från den ende oskapade och sanne Guden, undrens Gud som skapat himmel och jord.

Spelar det någon roll vilken bibelsyn man har? I allra högsta grad! Döm själva genom att studera detta nummers olika artiklar! Exempelen är många på hur liberalteologer anpassar sig till den sekulära forskningens bibelsyn och därmed tvingas omtolka och läsa in tankar i bibeltexterna som är främmande för biblisk tro.

Stiftelsen Biblicum bildades i oktober 1968 mot bakgrund av att så många kyrkor och teologiska utbildningsanstalter anpassat sig till en bibelsyn som omöjliggör en biblisk textutläggning och en förtröstan på Jesus som vår ende Frälsare. Vi hoppas att vår tidskrift ”för biblisk tro och forskning” ska stimulera till ett bibelstudium som förmedlar Bibelns rika och livgivande sanningar. Varmt välkomna till nr 2 2024.

Red.

Kort inledning till Daniels bok

Här följer ett litet smakprov ur en ny viktig bok av Lars Borgström som är under tryckning. Boken är en utläggning av Daniels bok (184 sid.) och heter "Vilken gud kan då rädda er?" (Biblicums förlag 2024).

Daniels bok är en alldeles fantastisk skrift. Den är märklig på många sätt, bl.a. därför att den kommer med så exakta framtidsförutsägelser. Den visar kanske mer än andra böcker i Bibeln på Guds väldiga makt. Den som allvarligt studerar och förlitar sig till vad som sägs i Daniels bok blir verkligen stärkt i sin tro och viss om att vad som än händer är Gud den som segrar. De världsliga kungarna kan tyckas mäktiga, men de är bara lekbollar i den Allsmäktiges hand. En gång ska alla knän böjas inför Människosonen, då Han uppenbarar sig i sin fullkomliga makt. Jordiska världsimperier och supermakter kommer och går, krossas och försvinner, men Guds rike består för evigt! Inte undra på att Daniels bok blivit så häftigt angripen av trons fiender! Ingen bok, förutom 1 Mosebok, Jesajas bok och Jonas bok, har blivit så förtalad, förhånad och förvrängd av bibelkritiken, som just Daniels bok. Ingen bok, förutom Uppenbarelseboken, har heller blivit så missförstådd av svärmiska bibelutläggare.

Författarfrågan

Man säger vanligtvis inom bibelkritiken att Daniels bok är skriven på 160-talet f.Kr. av en troende jude och inte alls av någon profet vid namn Daniel, som ska ha levt på 500-talet f.Kr. Boken är ett fromt bedrägeri, hävdar man, med syftet att stärka de judar som förtrycktes av seleukiderna, den makt som ockuperade det heliga landet på 160-talet f.Kr.

Vilka är då grunderna för kritiken mot Daniels bok? *Det avgörande skälet är att Daniels bok så exakt beskriver händelser som på 500-talet f.Kr. ännu inte ägt rum!* Bibelkritiken räknar inte med en övernaturlig verk-

lighet och utesluter därför på förhand profetians möjlighet. Kritiken bygger alltså på den godtyckliga förutsättningen, att ingen framtidsförutsägelse är möjlig. En kristen vet däremot att Gud finns och att Han är såväl allvetande som allsmäktig. Gud vet därför precis allt som kommer att ske i framtiden, och Han har förmågan att uppenbara det för sina utvalda profeter. Som Daniel själv säger angående de framtida händelser som kung Nebukadnessar ville ha besked om: "Den hemlighet som kungen vill veta kan inga vise män, besvärjare, spåmän eller stjärntydare berätta för kungen. Men det finns en Gud i himlen som kan uppenbara hemligheter" (Dan. 2:27–28).

Ett annat argument som riktats mot Daniels boks äkthet är att Daniel inte finns med i den uppräknade av framstående män som finns med i den apokryfiska Jesu Syraks bok, kap. 45–50. Till detta kan sägas att listan i Jesu Syraks bok inte är fullständig. Han nämner inte heller Esra, som ju var en av de mest framstående männen i Gamla testamentet. Daniel nämns däremot i Hesekiels bok (Hes. 14:14, 20; 28:3) som är skriven på 500-talet f.Kr.

Även språkliga argument används mot Daniels boks äkthet. Boken är till hälften skriven på arameiska (Dan. 2:4–7:28), ett språk som först senare i historien blev judarnas talspråk. Dessutom innehåller boken lånord från grekiskan, ett språk som blev allmänt spritt först under hellenistisk tid (det sena 300-talet f.Kr. och framåt). Till detta kan svaras att Daniel behärskade många språk – han var ju den visaste i Babylon (hebr. "Babel") (Dan. 2:48). Och att arameiskan används i Dan. 2:4–7:28 är inte särskilt anmärkningsvärt. Dessa kapitel har ett allmänt, världshistoriskt intresse, och därför används maktens eget språk. När sedan innehållet främst berör gudsfolket övergår språket till att återigen vara hebreiska. Viktigt i sammanhanget är dessutom, att den arameiska som används inte är den västliga variant som användes i Palestina vid mitten av 100-talet f.Kr., utan den gamla riksaramaiska som var etablerad redan på 500-talet f.Kr. När det gäller grekiskan finns det tidiga exempel på lånord, långt före Alexander den stores tid då Grekland blev en stormakt. Dessa lånord är i Daniels bok dessutom tre slags musikinstrument (Dan. 3:5) och musik är ju en internationell företeelse, där man gärna lånar in främmande fackord. Dessutom borde Daniels bok, ifall den vore skriven på 160-talet f.Kr., innehålla *många fler* grekiska lånord, än vad som är fallet. Vid den tiden hade nämligen hellenismen genomträngt hela den då kända världen i så hög grad, att skrifter på

olika språk röjde stark påverkan från grekiskan. Att utöver detta även persiska lånord förekommer är inte heller märkligt, eftersom Daniel verkade en tid även efter persernas övertagande av världsherraväldet (Dan. 6). De persiska orden är dessutom ålderdomliga, mer hemmahörande på 500-talet än under hellenistisk tid.

Slutligen anger bibelkritiken historiska argument som vill hävda att Daniels boks författare gör sig skyldig till en rad historiska misstag, vilket är naturligt då författaren, som man menar, levde flera hundra år efter den tid han skildrar. Vi ska dock se under den fortlöpande utläggningen hur författaren på punkt efter punkt visar sig ha förstahandskännedom om de händelser han skildrar. Ja, det är i vissa fall fråga om "inside information", som bara den som levt i den närmaste kretsen i hovet vid denna tid rimligtvis kunnat ha kunskap om.

Som om inte ovanstående motargument vore nog säger Jesus, som är alla kristnas yttersta auktoritet, att profeten Daniel står bakom den bok som blivit uppkallad efter honom. I Matt. 24:15–16 säger Han: "När ni ser 'förödelsens styggelse', som profeten Daniel talar om, stå på helig plats – den som läser detta bör noga lägga märke till det – då måste de som är i Judeen fly bort till bergen."

Daniels tid

Daniel levde i en mycket omvälvande tid. Han föddes ungefär år 620 f.Kr. Av kung Davids forna rike fanns då bara Sydriket (Juda rike) kvar. Juda stam och delar av Benjamins stam var därmed det som återstod av Israels folk efter det att Nordriket (Israel) år 722 f.Kr. intagits av assyrierna.

Assyrien hade vid Daniels tid dock sin storhetstid bakom sig och nu hade en ny stormakt vuxit fram i tvåflodslandet (Eufrat och Tigris), nämligen det nybabyloniska riket. Det kallas så för att särskilja det från det gamla babyloniska riket, som fanns i området över tusen år tidigare, och vars mest kände kung var Hammurabi (1810–1750 f.Kr.). Denna nybabyloniska makt bredde ut sig alltmer under kung Nabopolassar, som regerade 625 f.Kr. till sin död 605 f.Kr. Egypten, som också ville ta för sig av tomrummet som lämnats efter Assyriens kollaps, besegrades i det avgörande slaget vid Karkemish år 605 f.Kr. Segerherre var general Nebukadnessar (2 Krön. 35:20, Jer. 46:2, 2 Kung 24:7), som samma år skulle efterträda sin far på kungatronen. Nebukadnessar regerade sedan till sin död år 562 f.Kr.

År 605 f.Kr., under Juda kung Jojakims tredje regeringsår, intog Nebukadnessar Jerusalem för första gången (Dan. 1:1) och förde bort ett antal unga män av förnäm släkt. Syftet med denna deportation var att dessa ungdomar skulle fostras i babylonisk kultur och lärdom. Andra gången han intog Jerusalem var år 597 f.Kr. då Jojakin var kung. Då fördes 10.000 fångar bort till Babylon. År 587 f.Kr. föll Jerusalem slutgiltigt för Nebukadnessar och den babyloniska fångenskapen inleddes för judarna, Guds folk. Jerusalem brändes ned och de flesta överlevande fördes bort till Babylon.

Det nybabyloniska riket blev dock inte långvarigt. År 539 intogs Babylon av perserkungen Koresh, eller Cyrus den store som han kallas i de latinska källorna, vars namnbruk tillämpas i den allmänna historiskskrivningen.

Vi ska ha klart för oss att händelserna i Daniels bok inte bara berör det judiska folkets historia och alltså är frälsningshistoriskt viktiga, utan samtidigt, i allra högsta grad, är *världshistoria*. Daniel stod i de storpolitiska händelsernas centrum. Att han, som i ung ålder deporterades till Babylon, blev utnämnd till en mycket hög tjänsteman, "herre över hela Babels provins och till högste föreståndare för alla de vise i Babel" (Dan. 2:48), när kung Nebukadnessar regerade, är väldigt anmärkningsvärt. Långt senare utnämndes han också till Belshassars (som var den siste regenten i Babylon) närmaste man (Dan. 5:29).

För att förstå det närmast unika i detta kan man göra en modern jämförelse: Det är att likna vid att en krigsfånge från Irak, eller något annat land som legat i krig med USA, avancerar till att bli vice president, den näst mäktigaste mannen i Washington. Inte nog med det: Än mer anmärkningsvärt är det, att när sedan det nybabyloniska riket avlöstes av det persiska väldet blev Daniel en av de tre furstar som stod närmast perserkungen Koresh (förmodligen samme person som den Darejavesch som nämns i Dan. 5:31f, 9:1f, se kommentar om detta senare). Det är ju annars brukligt att den nya makten gör rent hus med alla medlemmar av den gamla regimens innersta krets, att samtliga av den gamla maktelitens "toppar" avlivas. Men Daniel ägde en sådan integritet, och ingav ett sådant stort förtroende, att även perserna insåg att de fullständigt kunde lita på honom.

I och med Koreshs maktövertagande och den persiska tidens inbrytande slutar den historiska delen av Daniels bok (kap. 1–6). Men Daniels profetior (kap. 7–12) sträcker sig långt fram i tiden, först detaljerat

vad gäller den yttre världshistorien fram till 160-talet f.Kr., sedan vidare till *uppfyllelsens tid* då Jesus Kristus utför sitt frälsningsverk (Dan. 9:24) och slutligen ända fram till *den yttersta dagen*, då Människosonen ska hålla dom (Dan. 7:10–14).

Samtida med Daniel verkade Hesekiel. Denne profet föddes i en prästsläkt, förmodligen år 623 f.Kr., och växte upp i Jerusalem. År 597 f.Kr. fördes han bort i den andra deportationen, då hela det styrande skiktet om 10 000 man (2 Kung. 24:14, Jer. 24) fördes i fångenskap till trakten kring Babylon, där Daniel var i tjänst hos kungen (Hes. 28:3, Dan. 2:48). Där kallades Hesekiel till profet (Hes. 1–3) år 593 f.Kr. och verkade fram till år 571 f.Kr. Han profeterade om Jerusalems fall år 587 f.Kr. (Hes. 4–24) men också om en kommande upprättelse (Hes. 34–37). Han förkunnade även domar över hednafolken (Hes. 25–32, 38–39) och talade om ett nytt tempel (Hes. 40–48), nämligen det nya förbundets kyrka och dess eviga fridsförbund med Gud. Man kan fråga sig om Daniel och Hesekiel träffades. Det förefaller långt ifrån osannolikt eftersom de båda var betydande medlemmar av den judiska diasporan i Babylon. Det minsta vi kan säga är i alla fall att Hesekiel mycket väl kände till Daniel (Hes. 14:14, 20; 28:3).

Vissa forskare menar dock att den Daniel som nämns i Hesekiels bok är den ugaritiska kungen Danal, som likt Noa och Job var ansedda icke-israeliter (jfr ”Om då dessa tre män fanns i landet: Noa, Daniel och Job, så skulle de genom sin rättfärdighet bara rädda sina egna liv, säger Herren Gud”, Hes. 14:14). Denna teori måste dock anses mindre sannolik, eftersom Noa och Job, likt Daniel – till skillnad från Danal – är bibliska personer som dessutom är kända för sin rättfärdighet. Daniel passar liksom bättre än Danal in i denna uppräknings av namn.

Även Jeremia var en samtida profet. Han var dock inte verksam i Babylon utan i Juda rike, så länge det bestod. När templet föll år 587 f.Kr. tvingades Jeremia följa med en grupp som flydde till Egypten (Jer. 42–44). Anmärkningsvärt är att Daniel, där han befann sig i Babylon, läste Jeremias bokrulle som helig skrift (Dan. 9:2).

Daniel och hans bok

Vem var då Daniel och vilket är hans budskap? Daniel och hans tre vänner Hananja, Mishael och Asarja var några av de förnämna pojkar som fördes bort i den första deportationen till Babylon år 605 f.Kr (Dan. 1:3–6). De undervisades i kaldeernas språk och litteratur (Dan. 1:4) och

när tiden efter tre år var inne för att avlägga examen inför Nebukadnessar visade det sig att de var tio gånger klokare än någon annan av de späman och besvärjare som fanns i hans rike (Dan. 1:20).

Daniel var en from och gudfruktig man. Trots alla försök att ”babilonisera” honom och få honom att avsäga sig sin tro på Herren, den ende sanne Guden – vilket vi ska få se exempel på i det följande – förblev han trogen sin Gud. Han levde ett oförvitligt liv och vi har inte ett enda exempel på att han någonsin föll i någon yttre synd. Han var en man som stod mycket nära Herren, men han var inte någon profet i vanlig mening. Han fick inte träda fram inför Israels folk med budskap från Herren, proklamerande: ”Så säger Herren”. Man brukar istället säga att Daniel var en *apokalyptiker*. Det innebär att han fick skåda in i den eviga världen med obeslöjade ögon. Det täckelse människor normalt har för sina ögon, vilket gör att vi bara kan se det som är omedelbart närvarande i tid och rum, var för Daniel undanryckt. Han kunde se sådant som sker på andra platser och i andra tider, han kunde t.o.m. se sådant som sker i den himmelska världen, i Guds tronsal.

Daniels bok är, som ovan påpekats, indelad i två lika stora delar. Båda delarna är kronologiska på det sättet att den första delen, kap. 1–6, i ordningsföljd skildrar händelser mellan år 605 f.Kr och år 539 f.Kr, medan den andra delen, kap. 7–12, i ordningsföljd skildrar de uppenbarelser som Daniel hade. Den första uppenbarelsen hade han i form av en dröm år 553 f.Kr (Dan. 7:1), den andra i form av en syn år 551 f.Kr (Dan. 8:1), sedan fick han ett besök av ängeln Gabriel år 539 f.Kr. (Dan 9:1, 21) och slutligen en uppenbarelse då han mötte Kristus, Människosonen, år 537 f.Kr. (Dan. 10:1, 16).

Hur ska Bibeln översättas?¹

Några teser

1. När man översätter en text eller tolkar en person, måste man försöka göra full rättvisa åt den eller det som översätts. Det betyder att subjektiva uppfattningar om föremålet för översättningen, t ex vad som är mänskligt möjligt och naturligt, inte får blandas in i och styra översättningen. Det är inte vetenskapsmäns rekonstruktioner av vad som är rimligt eller möjligt som ska översättas utan Bibelns budskap, vad texten säger.

2. Kan översättaren inte dela vissa uppfattningar som den/det som översätts ger uttryck åt, får inte innehållet anpassas till vad översättaren kan acceptera.

3. En aldrig så förtjänstfull översättning får aldrig ersätta eller överordnas grundtexten. Arbetet med grundtexten och jämförelser av olika avskrifter och tidiga översättningar är viktigt för att fastställa den ursprungliga textens lydelse. Grundtexten får aldrig fastställas enbart på basis av vad som kan anses vara en rimlig mening utan bara på basis av faktiska vittnesbörd och noggranna jämförelser av olika avskrifter.

4. När Bibeln ska översättas möter översättarna en rad uppfattningar och anspråk som modern vetenskap inte kan förklara eller förstå. Det kan t ex gälla Messias gudomlighet, direkta gudomliga ingripanden i det historiska skeendet eller exakta profetior och förutsägelser som övergår mänsklig förmåga. Men det är inte forskares textrekonstruktioner som ska översättas utan Bibelns budskap, vad texten säger.

5. Modern vetenskap arbetar bara med inomvärldsliga orsaker som förklaringar till historiska fenomen. Därför får den historisk-kritiska bi-

belforskningens problem med Bibelns anspråk på att Gud ingripit i det historiska skeendet, inte bara indirekt utan också direkt. Bibelböckernas tillkomst och innehåll försöker historisk-kritiskt arbetande bibelforskare förklara utifrån vad som var naturligt och låg i tiden. Att Bibelns profeter har talat ”vad som gavs dem från Gud” genom övernaturlig uppenbarelse och inspiration avvisas på förhand och kan inte accepteras som historisk sanning.

Om den historisk-kritiska bibelforskningens rekonstruktioner av bibelböckernas tillkomst läggs till grund för bibelöversättningen, kommer översättarna gång på gång i konflikt med och missförstår Bibelns eget budskap. Detta ses då som en produkt av och ett uttryck för tidsbestämda människotankar, fastän bibeltexten själv hävdar att dess budskap inte återspeglar sådana utan tvärtom förkunnar vad människor inte kunnat tänka ut.

6. Bibelöversättare, som troget vill förmedla vad Bibeln säger och står för, får inte styras av den moderna vetenskapens (= bibelkritikens) teorier om Bibelns tillkomst och innehåll. Deras uppgift är att förmedla texternas egna uppfattningar och anspråk genom ett noggrant historisk-grammatiskt studium, fritt från den moderna vetenskapens begränsningar av vad som kan vara möjligt och historiskt sant.

7. Bibeln eller Den heliga Skrift är kristendomens heliga kanon och ger uttryck för en alldeles bestämd övertygelse, nämligen att Gamla testamentets frälsningsprofetior reellt och avsiktligt handlar om Kristus och hans frälsningsgärning. Därför består inte Bibeln bara av den judiska kanon, dvs Tanák (= Gamla testamentet) utan också av Nya testamentet som den sanna uppfyllelsen av GT:s frälsningslöften. Denna övertygelse om bibelböckernas röda tråd och frälsningshistoriska sammanhang kan man inte bortse ifrån, om man troget vill översätta den kristna kanon, dvs Bibeln. Denna övertygelse är ju en viktig del av denna kanon, översättningsföremålet, och det som gör att dess 66 böcker är en enhet, ”Den heliga Skrift”, alltså inte bara en rad böcker utan också en enda och alldeles speciell bok.

8. När bibelkritiker översätter och tolkar Gamla testamentets messianska profetior och frälsningslöften så, att de egentligen och ursprungligen inte talar om Kristus och hans frälsningsgärning utan i stället om något som det är naturligt för människor att tala om i det gamla Israel, styrs

¹ Dessa teser och synpunkter publicerades första gången för 25 år sedan i boken *Hur ska Bibeln översättas?* av Seth Erlandsson (XP Media 1999), s 11–15.

de mera av moderna teorier om vad som är rimligt än av textens egen mening.

9. Översättarna har inte att ta ställning till om profeten/författaren verkligen har sett och hört det som han säger sig ha upplevt. Översättaren ska så noggrant som möjligt förmedla exakt det som författaren vill ha sagt, hans uppfattningar, syner, upplevelser, tolkning av verkligheten. Sedan följer det som Paulus uttrycker så här: ”Somliga lät sig övertygas av hans ord, men andra ville inte tro” (Apg 28:24).

Olika utgångspunkter

Svenska Folkbibeln anser att den historisk-kritiska bibelforskningens rekonstruktioner inte får läggas till grund för översättningen. Det är textens synsätt som ska fram så troget som möjligt, inte vad modern forskning kan anse vara möjligt och rimligt.

Bibel 2000 tar i stället sin utgångspunkt i modern forskning, i den historisk-kritiska bibelforskningens rekonstruktioner. Modern forskning försöker ta ställning till om upplevelserna, påståendena kan vara riktiga, historiskt sanna. Och modern vetenskap kan, som vi nämnt ovan, inte räkna med att sådant som förutsätter ett övernaturligt och direkt gudomligt ingripande är historiskt sant. Därför, menar man, kan inte profeternas syner och övernaturliga profetior vara sanna i historisk mening. Texterna måste ha kommit till på ett annat sätt genom vanliga inomvärldsliga impulser, och orden och anspelningarna måste avse sådant som mänskligt sett var naturligt och möjligt att tänka på och beröra när texten blev till.

Följer man modern vetenskap, som inte kan räkna med annat än inomvärldslig kausalitet, måste man försöka förklara Bibelns innehåll utifrån tankar som kunde ligga i tiden. Profetior kan bara tänkas innehålla sådant som en människa rimligen kan säga utan gudomlig uppenbarelse. Denna s k vetenskapliga utgångspunkt leder till att bibelböckerna bör ha haft flera källor från olika tider och att t ex messianska profetior måste antas syfta på sådant som ligger inom författarens synkrets. Därmed betraktar man Nya testamentets tolkning av de messianska profetiorerna som en inläsning av något som ursprungligen inte var avsett.

Till skillnad från Bibel 2000 vill Svenska Folkbibeln (liksom de flesta tidigare översättningarna av Bibeln) låta bibelböckerna träda fram så som de föreligger i sitt bibliska sammanhang, dvs med alla sina överna-

turliga profetior och som de enhetliga kompositioner de vill vara. Den som inte kan tro på Bibelns anspråk och fantastiska innehåll får ge uttryck för skepticism någon annanstans än i själva översättningen och dess noter. Anser man att Bibelns undervisning delvis är omöjlig, och det är den ju ofta för det mänskliga förnuftet, ska den ändå i all sin ”omöjlighet” presenteras utan förvanskningar.

En miniskrift av Seth Erlandsson:

Den tredje orsaken

Kan människan medverka till sin omvändelse?

Före omvändelsen är alla människor andligt döda. Omvändelsen är ett Guds under och orsaken till detta Guds under är 1) Guds ofattbara godhet mot oss syndare och 2) Jesu Kristi förtjänst. En andligt död kan inte uppväcka sig själv till andligt liv och bli en tredje orsak till

omvändelsen. Den erbjudna frälsningen är en gåva helt av nåd. Denna gåva, som förmedlas genom Ordet och dopet, har makt att skapa tro och föda en människa på nytt.

För förnuftet är alla Guds under stöttestenar, också nya födelsens under. Förnuftet kan inte acceptera att omvändelsen eller uppväckelsen från andlig död till andligt liv helt och hållet är Guds gärning av nåd allena, inte heller att avvisandet av Guds nåd helt och hållet är människans eget fel. Hur förnuftet resonerar och kommer i konflikt med Bibelns undervisning blir belyst.

Pris: 30 kr. För 5 st 100 kr, och för 10 st 150 kr.

www.biblicum.nu

Agurs bekännelse och bön

(Ords 30:1–9)

av Tor Jakob Welde

Vi finner en riktig pärla mot slutet av Ordspråksboken: *Ord av Agur, Jakes son, ett budskap*. Vem var Agur? I Ordspråksboken är det ju främst Salomo som talar. Här möter vi plötsligt en författare som inte är nämnd på något annat ställe i Bibeln. Men egentligen är inte detta som märkligt. Också profeterna Habakkuk, Haggai och Obadja är personer som vi vet väldigt lite om. Agur tillhörde kanske samma yrkesgrupp som några av de visa vi hör talas om i 1 Kung 4:30f: ”Salomos vishet var större än alla österlänningars vishet och alla egyptiers vishet. Han var ... visare än esraiten Etan och Mahols söner Heman, Kalkol och Darda.”

Agur och Jake är namn som finns i arabiska släktregister. En teori är att Agur var en ismaelit, en ättling till Ismael, och att han hade konverterat till Israels tro på den levande Guden, liksom andra främlingar vi kan läsa om (se Jos 6:25, Rut 1:16, Jes 14:1; 56:3).

Flera av Agurs visdomsord påminner mycket om verser i Moseböckerna, Job och Psaltaren. Densamme Helige Ande som inspirerade dessa står bakom den här mannens budskap.

Ett ”budskap” (v 1), på hebreiska *massá*, är ett ord som på flera ställen i GT används om ett inspirerat profetbudskap. I Jesaja 13:1 är ordet översatt med ”profetia”: ”profetia (*massá*) om Babel, som Jesaja, Amos son, såg i en syn.”

Fortsättningen av Agurs inledande vers är lite utmanande för bibelöversättare: ”Så talade den mannen till Itiel, till Itiel och Ukal” (SFB 15). Itiel och Ukal kan vara personnamn och tolkas så i många bibelöversättningar. Kanske var dessa två av Agurs elever i visdomslära. (En som hette Itiel är för övrigt nämnd i Nehemja 11:7). Men de två hebreiska orden eller namnen i texten kan också översättas enligt den betydelse som ligger i orden. Så gör den amerikanska EHV och den norska Bibel 2011: ”I am weary, God. I am weary, God, and worn out” – ”Gud, jeg er trett, jeg er trett, jeg greier ikke mer.”

Agur fortsätter sedan på ett anmärkningsvärt sätt:

² Jag är dummare än någon annan
och utan mänskligt förstånd.

³ Jag har inte lärt mig vishet
så att jag har kunskap om den Helige.

⁴ Vem har stigit upp till himlen
och kommit ner igen?

Vem har samlat vinden i sina händer?

Vem har knutit in vattnet i ett kläde?

Vem har fastställt jordens alla gränser?

Vad heter han,

och vad heter hans son?

Du vet ju!

⁵ Allt Guds ord är rent från slagg,
han är en sköld för dem som flyr till honom.

⁶ Lägg ingenting till hans ord,
så att han tillrättavisar dig för lögn.

⁷ Två saker ber jag dig om,
neka mig dem inte intill min död:

⁸ Håll falskhet och lögn ifrån mig.
Ge mig varken fattigdom eller rikedom,
men ge mig den mat jag behöver.

⁹ Annars kan jag bli så mätt
att jag förnekar dig och säger:
”Vem är Herren?”

eller så fattig att jag stjäl
och vanhelgar min Guds namn.

Det låter först ganska märkligt när Agur börjar med att säga: ”Jag är dummare än någon annan och utan mänskligt förstånd. Jag har inte lärt mig vishet så att jag har kunskap om den Helige.” Vad menar han? Är inte detta Ordspråksboken, som tillhör Bibelns *visdomslitteratur*? Är inte Agur en vishetsman? Ja, men en väldigt ödmjuk sådan.

Många andra verkar som om de vet nästan allt, eller tror att de gör det. Men Agur har insett hur begränsad han är, hur lite han med sitt förnuft kan förstå Gud och hans väldiga skapelseverk och vishet, Gud

är så stor och han själv så pytteliten. *Liksom himlen är högre än jorden, så är mina vägar högre än era vägar och mina tankar högre än era tankar* (Jes 55:9), säger Herren. Agur inser att han är helt oduglig när det gäller att skaffa sig vishet. Kanske hade han i sitt hemland alltifrån sin ungdom prövat på det. Men all hans strävan hade varit förgäves.

Utan Gud och upplysning från Sannhetens Ande famlar vi alla i blindo och förstår väldigt lite. Den Heliges kunnskap och vishet kan vi inte fatta på egen hand. Agur tänker helt annorlunda än europeiska filosofer under ”upplysningstiden” på 16- och 1700-talet, som menade att ”det rena mänskliga förnuftet” (pure Reason) var i stånd att finna sanningen om allt. Agur förstår att Gud måste *uppenbara* sanningen och visheten för oss i sitt Ord. I hans ljus ser vi ljus (Ps 36:10), som också Salomo skriver i Ords 2:6: ”För det är Herren som ger vishet, från hans mun kommer kunskap och klokhet.” Denna insikt är central i den bibliska vishetslitteraturen. ”Förtrösta på Herren av hela ditt hjärta, förlita dig inte på ditt förstånd ...Var inte vis i dina egna ögon, vörda Herren och undvik det onda” (Ords 3:5.7).

Aposteln Paulus betonar detsamma i 1 Kor 2:14: ”En oandlig människa tar inte emot det som kommer från Guds Ande. Det är dårskap för henne, och hon kan inte förstå det...” Agur hade varit en sådan oandlig människa. ”Ve dem som är visa i sina egna ögon och håller sig själva för kloka!” skriver Jesaja (Jes 5:21).

Men Agur var inte längre en sådan. Han hade erkänt hur hjälplös han är och kapitulerat när det gäller att själv tänka sig fram till sann vishet. Nu är han väldigt ödmjuk och realistisk med hänsyn till sin egen kapacitet. Något har hänt. Den levande Guden, Israels Gud, har själv i sitt heliga ord uppenbarat sin vishet och sanning för Agur, som vi ser av ett par verser längre fram. Och i centrum för denna Guds uppenbarelse i Skriften står Messias, Sonen. Han är också med här i Agurs budskap, följande vers:

*⁴ Vem har stigit upp till himlen
och kommit ner igen?*

Vem har samlat vinden i sina händer?

Vem har knutit in vattnet i ett kläde?

Vem har fastställt jordens alla gränser?

Vad heter han,

och vad heter hans son?

Du vet ju!

Gud och hans son

Agurs upprepade ”vem”-fråga påminner mycket om Jobs bok (t ex Job 38:5ff). Svaret på frågan är: Detta kan ju ingen annan än Gud! Hans väldiga makt och skapelseverk var för Agur överväldigande, mystisk och ingöt stor vördnad, precis som för Job och även för David enligt Psalm 8: ”När jag ser din himmel, dina fingrars verk, månen och stjärnorna som du har skapat – vad är då en människa att du tänker på henne, en människoson att du tar hand om honom?” (Ps 8:4–5), en profetia om Messias, Människosonen (jfr Heb 2:6–9). Agur får vara med att vittna om densamme.

Vem har stigit upp till himlen och kommit ner igen? är alltså en av frågorna. Vi kan då komma ihåg vad Jesus sa till Nikodemus: ”**Ingen har stigit upp till himlen utom den som kom ner från himlen, Människosonen som är i himlen**” (Joh 3:13). *Vad heter han?* frågar Agur, vad heter han som har samlat vinden i sina händer? Mose hade fått veta det när ”**HERRENS Utsände**” uppenbarade sig i den brinnande busken att hans namn är *Jag Är* (2 Mos 3:14–15). Jesus sa om sig själv: ”*Jag säger er sanningen: Jag Är, innan Abraham fanns*” (Joh 8:58), vilket var chockerande för hans åhörare. ”Hans ursprung är före tiden, från evighetens dagar” (Mika 5:2). ”Allt blev till genom honom, och utan honom blev ingenting till av det som är till” (Joh 1:3). Vi kommer också ihåg hur Jesu lärjungar greps av stor fruktan och sa till varandra: ”Vem är han? Till och med vinden och sjön lyder ju honom!” (Mark 4:41).

Vad heter han, och vad heter hans son? Du vet ju! fortsätter Agur. De sista tre orden kan också översättas ”Vet du det?” eller som i EHV: ”Tell me if you know!”

Inom judendomen vill man besvara frågan ”Vad heter Guds son” med *Israel*, eftersom det i 2 Mos 4:22 står: ”Så säger Herren: Israel är min förstfödde son.” Rashi, en känd medeltida rabbin i Frankrike, tänkte på *Mose*, att det var *han* som steg upp till himlen, och på Moses roll när ”böljorna reste sig som en mur” (2 Mos 15:8), när Israel gick rakt genom Röda havet. Men det var ju inte Mose som hade makten över vinden och vattnet. Den som har makt över vinden och vattnet och fastställer jordens gränser är Herren ”den Helige” (v 3), Skaparen! Israels folk och Mose var inte närvarande när Gud skapade världen, men det var däremot den evige Sonen (jfr Ords 8:27ff). ”*Gud* gjorde valvet och skilde vattnet under valvet från vattnet över valvet.” Och Gud sade: ”Vattnet under himlen ska samlas till en enda plats så att det torra blir synligt” (1 Mos 1:7ff).

Guds son Israel skulle *förebåda och peka fram emot* Guds sanne Son, Jesus Kristus. Detsamma skulle Mose göra. I Nya testamentet ser vi att Jesus som nyfödd blev hotad av en grym tyrann, liksom Mose hade blivit. Och Gud sade: "Ut ur Egypten kallade jag min son" (Matt 2:15; Hos 11:1). Guds folk Israel var inte lydiga mot Herren, men Jesus var fullkomligt lydig som allas ställföreträdare. Och han är den *store* profeten, som befriar oss från det andliga Egypten och genom sin undervisning och sin Ande leder oss in i hela sanningen (Joh 16:13). Mose sa till Israel i sitt avskedstal: "En profet *lik mig* ska HERREN din Gud låta uppstå åt dig bland ditt folk, från dina bröder. *Honom ska ni lyssna till*" (5 Mos 18:15).

Guds Son, Jesus Kristus är "Guds vishet" (1 Kor 1:24). Sann vishet fås genom kännedom om Sonen, Frälsaren. Vishetens och kunskapens alla skatter fins i honom (Kol 2:3). Vad heter han? Redan under gamla förbundets tid blev det uppenbart att hans namn är *Under, Rådgivare, Mäktig Gud, Evig Far, Fridsfurste* – och *Immanuel* = "Gud med oss" (Jes 7:14; 9:6). Jungfrun Maria fick senare beskedet: *Barnet som föds [ska] kallas heligt och Guds Son, och du ska ge honom namnet Jesus* (Luk 1:31.35). *Han är Messias, Herren, sa ängeln till herdarna utanför Betlehem* (Luk 2:11).

Guds ord är rent

Den levande Guden har blivit en tillflykt för Agur. Han springer då inte ut i skogen eller upp på ett berg för att hitta Gud där utan går till Guds heliga undervisning, till hans ord, uppenbart och nerskrivet i profetböcker, psalmer och visdomsböcker: *Allt Guds ord är rent från slagg, han är en sköld för dem som flyr till honom* (v 5), säger han.

Nästan detsamma hade Anden sagt genom David: *"Guds väg är fullkomlig, Herrens ord är rent. Han är en sköld för alla som flyr till honom"* (Ps 18:31). Den utlovade Messias var Davids och Agurs rättfärdighet, frälsning och trygghet.

Rent från slagg är allt Guds ord. Slagg är en förorening, en oönskad biprodukt som uppstår när man t ex smälter ner guld eller silver som hämtats upp ur en gruva. "Herrens ord är rena ord, silver luttrat i degel av jord, renat sju gånger" (Ps 12:7). "Ditt ord är fullkomligt rent" (119:140). Den vise Agur och Herrens psalmister är på precis samma våglängd, under Guds inspiration.

Där i Guds sanna och pålitliga ord, den heliga Skrift, har vi vårt

skydd och en "sköld" mot andliga fiender. Evangeliet är Guds kraft till frälsning (Rom 1:16). Det har makt att skapa tro och bevara oss i tron. Petrus skriver: "Med Guds makt bevaras ni genom tron" (1 Pet 1:5). Med "trons sköld ... kan ni släcka den ondes alla brinnande pilar", skriver Paulus (Ef 6:16).

Lägg ingenting till hans ord, så att han tillrättavisar dig för lögn, fortsätter Agur i vers 6. "Kämpa för den tro som en gång för alla har överlämnats åt de heliga", skriver Jesu bror Judas (Jud v 3). Kämpa för att Guds rena ord inte ska bli utblandat och förfalskat för oss, förorenat av människotankar och "slagg". Agurs förmaning är som ett eko av Moses ord: "Ni ska inte lägga något till det som jag befäller er och inte ta något därifrån utan hålla Herren er Guds bud som jag ger er" (5 Mos 4:2; jfr 12:32). Detsamma kan vi läsa i Uppenbarelsebokens avslutning, starka varningar mot att *lägga något till eller ta bort något från orden i denna bok* (Upp 22:18-19).

En bön

Agur ber därför Gud: *Håll falskhet och lögn ifrån mig (v 8), intill min död (v 7)*. Det är så lätt att bli *fångad av den tomma och förrädiska filosofi som bygger på mänskliga traditioner och världsliga makter och inte på Kristus* (Kol 2:8). Detta kan hända också med en troende som i många år har vandrat på Guds goda och sanna vägar. Plötsligt kan man bli lurad och förd på villospår. Vi behöver som Agur att hela livet be om skydd mot falskhet och lögn, mot djävulen, världen och vårt eget syndiga kött som vill bedra oss. "Visa mig, Herre, din väg, jag vill vandra i din sanning. Ge mig ett odelat hjärta så att jag vördar ditt namn" (Ps 86:11). "Led mig i din sanning och lär mig, för du är min frälsnings Gud" (Ps 25:5).

I verserna 8–9 visar Agur att han inte har några illusioner om egen ständaktighet och trofasthet. Människans hjärta är bedrägligt och inte att lita på. Han vet vad som kan ske om han inte äter Herrens ord, *"den mat jag behöver"* (v 8): *"Jag kan bli så mätt att jag förnekar dig och säger: 'Vem är HERREN?' eller så fattig att jag stjäl och vanhelgar min Guds namn* (v 9).

Detta är en nödvändig påminnelse till troende också i dag med så mycket materialism i våra rika länder. Det finns en fara i att man blir högmodig och sätter sitt hopp till något så osäkert som rikedom. "De som vill bli rika råkar ut för frestelser och snaror och många oförnuftiga och skadliga begär som störtar människor i fördärv och undergång.

Kärlek till pengar är en rot till allt ont. I sitt begär efter pengar har vissa kommit bort från tron och vållat sig själva mycket lidande” (1 Tim 6:9–10). ”Men gudsfruktan förenad med förnöjsamhet är verkligen en stor vinst” (1 Tim 6:6). ”Ge mig varken fattigdom eller rikedom, men ge mig den mat jag behöver”, ber Agur (v 8). Det är nog för honom.

Agurs ödmjuka och underbara bekännelse och bön känns mycket aktuella och relevanta. I vår sekulära och humanistiska samtid är det människan som oftast står i centrum i stället för Gud. Många är överdrivet imponerade över det mänskliga intellektet och vad människor kan prestera och uppfinna. Stolthet och materialism står starkt. Men så händer plötsligt katastrofer, världen verkar kaotisk och man börjar ana hur hjälplösa vi är mitt i stormen. Agur ger oss det rätta perspektivet, hur helt avhängiga vi är av Gud, vår Skapare och Frälsare. Han uppenbarar för oss den sanna visheten som gör oss visa så att vi blir frälsta, genom tron på hans Son, Jesus Kristus. Må vi inte glömma *vem som har fastställt jordens alla gränser och vem som är hans son.*

Litteratur:

Ehlke, Roland Cap, *Proverbs* (The People's Bible)

Rashi on Proverbs (www.sefaria.org)

Waltke, Bruce K, *The Book of Proverbs*

Bibelsyn och biblisk tro¹

Sann kristendom bygger helt och hållet på den heliga Skrift, Bibeln. Därför är det viktigt hur vi förhåller oss till den, vilken ställning vi låter den inta i vår kristna gemenskap, i tro och liv.

I en rad skrifter och föredrag har vi i Stiftelsen Biblicum alltifrån 1969 undervisat om Skriftens inspiration och auktoritet, dess ursprung och tillförlitlighet. Den s k högre kritiken med dess historisk-kritiska metoder hade satt djupa spår inte bara vid de teologiska fakulteterna vid våra universitet utan också i skilda kyrkor och teologiska skolor. Man tolererade läror och förkunnelse som inte stod i harmoni med vad Skriften lär. Också bland grupperingar inom Svenska kyrkan som ville vara bekännelse trogna hade det blivit svårt att enhälligt hålla fast vid en biblisk bibelsyn när inte så få ansåg sig tvungna att tolerera en viss kompromiss med den historisk-kritiska bibelforskningens s k resultat.

Vi fann det mycket tragiskt att man inte genomskådade den historisk-kritiska bibelforskningens förutsättningar utan accepterade många av dess resultat som förutsättningslösa, vetenskapliga fakta, t ex

- att Moseböckerna är en sammanflätning av olikartade källskrifter från skilda och ganska sena miljöer
- att Jesajas bok måste vara en sen antologi med profetorakel från många olika profeter efter Jesajas tid, att endast en minoritet av innehållet är äkta
- att Daniel inte kan vara författaren till Daniels bok utan att denna bok innehåller ”förutsägelser” som i realiteten inte är några förutsägelser utan har skrivits efter att det förutsagda hänt
- att evangelierna är komplicerade redigeringar av både äkta och oäkta material.

Genom att man har accepterat sådana och liknande ”resultat” måste man på skilda vis luckra upp läran om Bibelns inspiration och ofelbar-

¹ Denna artikel är en lätt bearbetning av ett föredrag hållet vid LBK:s 10-årsjubileum i Uppsala 1984.

het. En granskning av *bibelkritikens arbetsmetoder och s k resultat* ansåg vi vara angelägen, för redan små eftergifter för bibelkritiken underminerar gradvis biblisk tro. Vi lyfte fram bibelkritikens inomvärldsliga förutsättningar

- att bara räkna med inomvärldsliga orsaker
- att på förhand utesluta Gud och hans under, dvs gudomlig kausalitet och gudomlig uppenbarelse.

Vi plockade fram en rad exempel på hur man på ett ovetenskapligt sätt blandade samman hypotes och faktum när man försökte förklara något övernaturligt. Vi visade hur verkliga historiska, arkeologiska eller språkliga fakta inte låg i strid med Bibeln.²

I. I våra skrifter och föredrag betonade vi *faran av att inskränka Bibelns inspiration och ofelbarhet*. Sådana inskränkningar kunde formuleras på olika sätt, t ex att hävda

- att endast det som direkt berör evangeliet är inspirerat och ofelbart, att endast frälsningssanningarna är tillförlitliga
- att det gäller att skilja Skriftens intentionsområde från dess ramverk, att endast det som hör till Skriftens s k intentionsområde måste vara ofelbart, eller
- att endast sådana bibelutsagor som berör tro och liv är normativa.

Genom sådana och liknande inskränkningar ges åt det mänskliga förnuftet auktoritet att inom Bibelns kanon avgränsa ett centrum som det enda auktoritativa.

II. Många har svalt *evolutionismens teorier* inom biologi, geologi och paleontologi. Det har lett till att man på olika sätt försökt tona ned den bibliska uppenbarelsen om skapelsen, om vårt syndafördärv, om den världsvida syndaflo den och om löftet om vår *enda* frälsning och Frälsare. Man hävdar att skapelseberättelsen innehåller två motsägande

2 Se skriftserien "Bibeln och vetenskapen", "Gamla testamentet och historisk-kritisk metod", "Modern bibeltolkning och kristen tro", "Förutsättningslös bibelforskning?" och "Jesaja 53" (samtliga 1972), samt handboken "Ditt Ord är Sanning" (1971) och "Det står skrivet" (1971).

myter, vilket då skulle visa att Bibeln själv inte bryr sig om detaljerna. Avgörande är bara tron att Gud skapat, inte *hur* han har skapat, kan det heta. Adam och Eva och konsekvenserna av deras syndafall för hela världshistorien behöver inte uppfattas historiskt, menar man. Den kan tolkas symboliskt som bara en berättelse om typiska mänskliga beteenden. Likaså bortförklaras att syndaflo den var en världsvid och enormt omvälvande katastrof som dränkte hela världen, något som kan förklara den enorma mängd fossil som finns över hela jorden.

III. Genom *omtolkningar och kompromisser med tidsandan* sätts Bibelns fulla inspiration och bibeltextens klara vittnesbörd ur spel. Guds skapelseunder under sex dagar avvisas eftersom tron på det mänskligt sett omöjliga måste avvisas. Genom att man underkänner den historiska och tillförlitliga karaktären i Bibelns första kapitel undergrävs hela den bibliska läran och inte minst läran om människans förlorade tillstånd och enda frälsning.³

IV. De som accepterar *den moderna isagogikens syn på Bibelböckernas tillkomst historia*, dvs att texterna är oenhetliga och innehåller många motsägelser och fel, de kan inte ha den föreliggande texten till grund för läroavgörelser eller låta skrift tolka skrift. Vi påtalade det subjektiva och godtyckliga i bibelkritikens sönderdelningar av texterna och försökte visa hur väl texterna är komponerade och hänger ihop, om man verkligen låter texten komma till tals på dess egna villkor.

V. *Ett fasthållande vid Bibelns egna uppgifter, vid Bibelns syn*, kräver bl a

- att vi bekänner att Bibeln *är* Guds ord, inte bara att den *innehåller* Guds ord
- att vi bekänner att Bibeln är en unik bok, Guds inspirerade och ofelbara ord i sin helhet, inte bara när det gäller ett avgränsat centrum eller vissa delar
- att vi bekänner att Jesus Kristus är Guds ofelbare Son och att hans vittnesbörd alltid är sanning, aldrig en följd av en anpassning till dåtida felaktiga synsätt.

3 Se t ex Biblicumskriften "Världshistoriens första dagar – en studie i 1 Mos. 1–3" (1981).

VI. Utgår man ifrån *den falska uppfattningen att bibeltexternas tillkomst och innehåll endast har styrts av mänsklig miljö och inomvärldslig påverkan*, är det omöjligt att förstå Bibeln och rätt tolka bibeltexterna. Ett förnekande av den bibliska uppenbarelsen, av sådant som ingen människa kunde tänka ut, det leder till en omtolkning av Bibelns innehåll och till sådana rekonstruktioner som ska göra att man inte behöver räkna med Guds under och direkt uppenbarelse.

VII. *Biblisk tro och en rätt bibelsyn går hand i hand*. Enligt Bibeln är det samme Gud som talar i hela Skriften. Den bibliska läran är *en* och den heliga Skrift är en helhet från början till slut, även om bibelböckerna kan ha olika stil och karaktär. Så kan t ex evangelisterna berätta samma händelse med olika syfte och välja ut olika detaljer ur sitt rika material.

VIII. *Skriften har gudomlig kraft*. Guds ord är inte en död bokstav utan "levande och verksamt. Det är skarpare än något tveeggat svärd" (Heb 4:12). Guds ord har både kraft att skänka oss det himmelska goda och att verka tron, ett mottagande av Herrens nåd och förlåtelse. Det glada budskapet om Jesus och hans fullbordade försoningsgärning oss syndare till godo har makt att föda på nytt, att uppväcka en som är andligt död till andligt liv.

IX. *Guds ord och Guds Ande kan inte skiljas åt*. Vi känner inget Guds ord utan ständig närvaro av den helige Ande och hans inflytande. Utan Guds ord ingen tro och ingen Ande.

X. *Den heliga Skrift brukas rätt när man närmar sig den med vördnad och skiljer mellan lag och evangelium*. Lagen visar vad Gud kräver och avslöjar vår synd. Våra gärningar håller inte måttet inför Gud. Endast evangeliet om Guds Sons ställföreträdande gottgörelse ger liv. "Gud har gett oss evigt liv, och det livet är i hans Son. Den som har Sonen har livet" (1 Joh 5:11f). "Alla har syndat och saknar härligheten från Gud, och de förklaras rättfärdiga som en gåva, av hans nåd, därför att de är friköpta av Kristus Jesus" (Rom 3:23–24).

XI. *Parallellt med en vakhållning av Bibeln som Guds ofelbara ord går kampen för biblisk kristendom*. "Kämpa för den tro som en gång

för alla har överlämnats åt de heliga" (Judas brev, vers 3). Obiblisk förkunnelse innebär ett avfall från sanningen och får därför inte tolereras inom den kristna kyrkans gemenskap. Herrens apostel skriver: "Vem hindrade er så att ni *inte längre lyder sanningen*? Den övertalningen kom inte från honom som kallade er. *Lite surdeg syrar hela degen*" (Gal 5:7–9).

XII. *Att hålla fast vid Guds ord innebär att hålla fast vid allt som Bibeln lär*. Den bibliska lära som först krävde ett grundligt studium var läran om rättfärdiggörelsen av nåd allena. Därefter aktualiserades följande bibliska läror: Bibelns lära om kyrkan och en rätt kyrkogemenskap, om nåden allena, om omvändelsen, om utkorelsen, om den kristna friheten och läran om de yttersta tingen.

XIII. När det gäller *läran om rättfärdiggörelsen* är det viktigt att veta att "rättfärdiggöra" i biblisk mening är en forensisk term för ett friande domsutslag. En av Guds lag anklagad person blir förklarad rättfärdig, frikänd pga Kristi ställföreträdande gottgörelse. Att Guds frikännande domsutslag till en del skulle grunda sig på någonting hos den anklagade är obibliskt. När Gud uppväckte sin Son från de döda förklarade han honom rättfärdig och i honom hela världen. "Han [Jesus Kristus] är försoningen för våra synder, och inte bara för våra utan också för hela världens" (1 Joh 1:2). "När vi nu *har förklarats rättfärdiga genom hans blod*, hur mycket mer ska vi då inte genom honom bli frälsta från vredesdomen? För om vi *som Guds fiender blev försonade med honom genom hans Sons död*, hur mycket mer ska vi då inte som försonade bli frälsta genom hans liv" (Rom 5:9–10).

Med uttrycket "*subjektiv eller personlig rättfärdiggörelse eller försoning*" menas den genom evangeliet erbjudna förlåtelsen eller rättfärdiggörelsen som *mottagen av den individuella syndaren* genom den av Gud upptända tron.⁴

XIV. När det gäller *läran om kyrkan och rätt kyrkogemenskap* har såväl pietismens syn som en högkyrklig och romersk-katolsk syn förvirrat många i våra nordiska länder. Kyrkan i egentlig mening är endast de sant troende och därför osynlig, eftersom bara Gud kan se in i våra hjärtan. När det gäller den yttre, synliga kyrkan lär Bibeln tydligt att

⁴ Se Biblicumskriften "Rättfärdiggörelsen" (1974).

alla ska vara ett i tro, lära och bekännelse. Falsk lära får inte spridas inom den kristna kyrkan eller församlingen. Att tillhöra en splittrad kyrkogemenskap där sanning och lögn blandas är nämligen en stor fara för själarna. ”I vår Herre Jesu Kristi namn uppmanar jag er, bröder, att *ni alla ska vara eniga i det ni säger och inte låta splittring finnas bland er, utan stå enade i samma sinne och samma mening*” (1 Kor 1:10). ”Se upp för dem som skapar splittring och väcker anstöt mot den lära som ni har fått undervisning i. *Håll er borta från dem*” (Rom 16:17).⁵

XV. När det gäller **läran om nåden, omvändelsen och utkorelsen** har synergism trängt djupt in i kristna nordiska väckelsekretsar. Ofta räknar man med en tredje orsak till omvändelsen och utkorelsen, fastän Bibeln lär att bara 1) Guds barmhärtighet och 2) Kristi förtjänst är orsaken, inte också 3) något hos människan, hennes beslut eller hållning. Enligt Bibeln är människan andligt död *före* omvändelsen, *före* trons upptändande. ”Av nåden är ni frälsta genom tron, *inte av er själva. Guds gåva är det*” (Ef 2:8). Lagen riktar och ska rikta vår blick in mot oss själva: Lever jag enligt Guds bud? Evangeliet riktar vår blick mot Kristus. Hos honom allena finns min frälsning. Han har friköpt mig från lagens förbannelse. Min hängivenhet är långt ifrån tillräcklig. Det är viktigt att vi inte blandar samman lag och evangelium, mjukar upp Guds stränga lag med evangeliet eller orenar det befriande evangeliet genom att blanda in i det lagiska villkor.⁶

XVI. **Bibels lära om den kristna friheten** är också en viktig lära som vi behövde lyfta fram. Det bibeltrogna alternativet till liberalteologisk kristendom har ibland lett till en kristendom som blandar in lagiska krav i evangeliet. Inte heller får iver för full bibeltrohet leda till ett obibliskt och kärlekslöst dömande över andras samveten. ”Vi som är starka är skyldiga att bära de svaga svagheter och inte tjäna oss själva” (Rom 15:1).

5 Se ”Kyrkogemenskap – vad säger Bibeln?” (1977) och ”Pietismen och den lutherska bekännelsen” (1978).

6 Se Biblicumskrifterna ”Skriften och Saligheten” (1972), ”Skillnaden mellan lag och evangelium” (C F W Walthers föreläsningar 1878) samt ”Den lutherska läran om utkorelsen” (särtryck ur Biblicum nr 5/1978).

XVII. **Bibels lära om de yttersta tingen** aktualiserades av att många i vår omgivning påverkats av kiliastiska strömningar och en förväxling av staten Israel med Guds Israel. Den sanna fortsättningen och uppfyllelsen av gamla förbundets löften är enligt GT (Jer 31:31ff) det nya förbundet. Spekulationer om ett jordiskt fridsrike med yttre frid och med ett jordiskt Jerusalem i dess centrum är spridd i många kretsar. ”*Ända till slutet ska det råda krig. Förödelse är fast besluten*” (Dan 9:26). ”*Hela världen är i den ondes våld*” (1 Joh 5:19). Jesus säger: ”*I världen får ni lida, men var frimodiga, jag har övervunnit världen*” (Joh 16:33). ”*Min frid ger jag er. Jag ger er inte sådan frid som världen ger*” (Joh 14:27). ”*Mitt rike är inte av den här världen*” (Joh 18:36).⁷

Seth Erlandsson

7 För en utförlig behandling av detta ämne, se Biblicumskrifterna ”Israel och yttersta tiden” (2022) och ”Israel som Guds tjänare” (2012).

En lärobok för alla kristna hem:

Horisontellt och vertikalt

– lösningen på Guds korsord?

Lars Borgström har som lärare på Johan Movingers gymnasium under många år sammanställt eget material för kursen ”Religionskunskap – specialisering”. Denna bok är en bearbetning av materialet till en lärobok, med layout och omslag av Kjell Petter Bakken.

Bokens målgrupp är i första hand gymnasier, bibelskolor och bibelgrupper, men kan också varmt rekommenderas för den vanliga bibelläsaren. Läs några provsidor på produktsidan!

Pris: 275 kr
www.biblicum.nu

Innebörden av Jesus uppståndelse

”Den dag Kristus stod upp från de döda är den största glädjedagen sedan världens skapelse”, skriver C F W Walther i inledningen till en påskpredikan med temat *Kristi uppståndelse – världens avlösning* (= frikännande, tillsägelse av syndernas förlåtelse).

Betydelsen av uppståndelsen hänger intimt samman med betydelsen av Jesu lidande och död. Han led och dog på grund av *synden*, inte sina egna synder (han hade inga egna synder) utan hela mänsklighetens alla synder. De som i handling orsakade Jesu lidande och död var orättfärdiga romerska och judiska ledare och soldater. Men det hela var planlagt av Gud för att ge världen frälsning. Guds Son hade blivit en människa och Gud tillät att hela världens synd och skuld blev tillräknad honom personligen. Han blev frivilligt garanten, borgesmannen och ställföreträdaren inför Fadern för miljarder av syndare som stod i en enorm skuld till Gud. Sonen skulle betala och gottgöra för alla. Djupast sett var det därför inte Kaifas och Pilatus utan Gud Fadern som gav Jesus dödsdomen. Jesus tog på sig allas straff. Med sitt lidande och sin död sonade han för hela människosläktet.

När detta är innebörden av Jesu lidande och död, vad blir då innebörden av uppståndelsen? Bibeln säger: ”Genom våld och dom blev han borttagen” (Jes 53:8). ”Efter Guds bestämda plan och beslut blev han utlämnad, och med hjälp av de laglösa spikade ni upp honom och dödade honom. Men Gud har uppväckt honom och löst honom ur dödens vanda” (Apg 2:23–24). Eftersom det var Fadern som hade dömt Jesus till döden och som nu uppväckte honom igen, vad kan då meningen vara med hans uppståndelse?

Den betyder att skulden nu var betald till sista öret, att betalningen var godkänd och allt var gottgjort och avslutat. Uppståndelsen var Faderns vittnesbörd inför himmel och jord, änglar och människor, att Guds rättfärdighets många krav nu hade blivit fullständigt uppfyllda av Jesus. Straffet som Gud hade utmätt för alla människors synder hade

helt och fullt blivit sonat och avlägsnat av Kristus. Han var nu inte längre dödens fånge utan fri och för alltid förklarad löst från all skuld och för straffet som han hade tagit på sig.

Eftersom det var för hela mänskligheten som vår ställföreträdare Jesus led och dog och betalade, *vem* var det då som blev frikänd och avlöst *i och genom* Jesus, då den evige Domaren frikände honom? Det var *hela mänskligheten!* Vilken underbar och trösterik sanning!

Det är precis som när den unge David vände tillbaka som segrare efter duellen med kämpan Goliat. Då hade hela Israels folk segrat, eftersom David hade kämpat *för hela Israel* och vunnit seger som deras representant (1 Sam 17). På samma sätt vann hela människosläktet då Jesus segrade över synden, döden och helvetet. Uppståndelsen var kvittot från Gud som visade att han hade befriat och löst hela mänskligheten från deras syndaskuld.

Vi läser i 2 Kor 5:14: *Vi är övertygade om att en har dött för alla, och därför har alla dött.* Och i Rom 5:18: *Alltså: liksom en endas fall ledde till fördömelse för alla människor, så har en endas rättfärdiga gärning lett till ett frikännande, till liv för alla människor.* Vi ser att på samma sätt som domen över Jesus var fördömsedomen över alla människor, och Jesu fångenskap och död var alla människors fångenskap och död, och Jesu betalning var alla människors betalning, så är också Jesu liv, frikännande, rättfärdiggörelse och avlösning alla människors liv, frikännande, rättfärdiggörelse och avlösning!

Människosonen hade kommit för att tjäna och *ge sitt liv till lösen för många*, dvs för den stora mängden, för alla (Mark 10:45; 1 Tim 2:6). Detta att han *som sann Gud* och sann människa i en person betalade med sitt oändligt dyrbara blod, det vägde särskilt tungt i vågskålen som betalning för oss alla. Och uppståndelsen var kvitteringen.

Det är Kristi uppståndelse från de döda som gör evangeliet till ett sant glädjebudskap och som gör att dopet och nattvarden är äkta nådemedel, som verkligen tillbjuder och överräcker frälsningen. Det är Guds avlösning av hela världen som gör att syndaförlåtelsen, som ges och förkunnas för oss i kyrkan, är en äkta avlösning. Någon påstår att om denna lära verkligen är sann, att Gud redan har frikännt och avlöst hela världen i och med Jesu uppståndelse från de döda, då måste ju det betyda att hela världen redan *äger* syndernas förlåtelse och därmed också är frälst. Men nej, så är det inte. För alltid när det finns en gåva, är det två parter med i bilden: givaren och mottagaren.

Vad gagnar det en fattig man om han avvisar en gåva från en rik? Den fattige får ingen nytta av gåvan om den inte tas emot. Så är det också med frälsningen. Den är en gåva som vi tar emot genom tron, när vi litar på det glada budskapet som Gud förkunnar för oss. *Av nåden är ni frälsta genom tron, inte av er själva. Guds gåva är det*” (Ef 2:8). Gud kräver ingen prestation av oss innan vi kan få denna gåva. Men gåvan måste ju tas emot.

Luther skrev: ”En kung ger dig ett slott. Om du inte tar emot det, är det inte kungens fel. Han har inte ljugit. Men du har bedragit dig själv, och det är ditt fel. För det är sant och visst att kungen gav det” (*Om nycklarna*, 1520). Otron förändrar alltså inte det faktum att kungen, Gud, gav denna gåva till hela världen. Men om folk fortsätter i sin otro, blir gåvan avvisad och den blir inte till någon nytta och välsignelse. De kan gå miste om avlösningen och förlåtelsen för evigt.

Om kvinnorna vid graven, som på påskdagsmorgonen såg att stenen var bortvältrad och graven var tom, inte hade trott på ängelns budskap om att Jesus hade uppstått, så hade de inte fått någon glädje av det. Och om Petrus och Tomas och de andra lärjungarna fortsatt att vägra tro att det var sant, hade det inte blivit till någon nytta, frimodighet och evig salighet.

Var och en av oss bör därför lära sig säga av hjärtat: Också *jag* är frikänd, ”hela världen” inkluderar ju *mig*. Gud har förklarat också *mig* fri från all skuld. Syndaförlåtelsens gåva är *min*.

Du som lever nu i Herrens år 2024 har väl mycket i ditt liv som inte håller måttet inför Gud. Vi är alla skröpliga syndare och liknar en hel del Petrus och de andra lärjungarna som var fega och rädda och svek när det gällde. Men sätt din förtröstan till detta att den avlösning som Gud för snart 2000 år sedan gav till hela världen inklusive dig är fortsatt lika giltig och verksam. För Gud är trofast och densamme i dag som i går. Hans ord och löften står fast, hans gåva gäller allttjämt. I dag är nådens tid. ”Detta är dagen som HERREN har gjort, låt oss jubla och glädjas i dag!” (Ps 118:24). Jesu Kristi uppståndelse från de döda förkunnas för oss i dag. Gläd dig över denna kvittering från Gud och lita på den. Den är en garanti som du kan både leva och dö på. Du är frikänd! Gud vare tack och lov.

*Tor Jakob Welde, efter C F W Walther (1811-1887) från boken
”The Word of His Grace” (1978)*

Israel och det gamla förbundet

Med gamla förbundet menas det förbund som Gud slöt med Israels barn vid Sinai berg ca 1446 f Kr. Det var *ett tvärsidigt förbund*, dvs villkorat. Gud lovade Israels barn att vara deras Gud och att de skulle vara hans egendomsfolk. Som sådant skulle de vara *Guds särskilda tjänare*.¹ Det kunde de endast vara *om* de lyssnade till HERRENS ord och lydde hans bud och stadgar. ”Ni har själva sett vad jag har gjort med egyptierna och hur jag burit er på örningar och fört er till mig. **Om ni nu hör min röst och håller mitt förbund, ska ni av alla folk vara min dyrbara egendom**” (2 Mos 19:5). ”**Om ni nu hör dessa föreskrifter och håller fast vid dem och följer dem, ska HERREN din Gud hålla fast vid sitt förbund och sin nåd så som han med ed har lovat dina fäder**” (5 Mos 7:12).

När förbundet ingicks vid Sinai berg lovade Israels barn att uppfylla sin del. ”När Mose kom och förkunnade för folket alla HERRENS ord och föreskrifter, svarade allt folket *med en mun*: *Allt som HERREN har sagt vill vi göra*. Och Mose skrev ner alla HERRENS ord” (2 Mos 24:3–4). Israels barns löfte till Gud som gensvar på Guds löfte var viktigt och upprepas därför: Mose ”tog förbunds boken och läste upp den för folket, och de sa: *Allt som HERREN har sagt vill vi göra och lyda*. Då tog Mose blodet och stänkte på folket och sa: Se, detta är blodet för det förbund som HERREN har slutit med er *i enlighet med alla dessa ord*” (2 Mos 24:6–8).

Villkoret som ”allt folket med en mun” lovat uppfylla betonas av HERREN om och om igen i Guds lag: ”*Akta er*, så att ni inte glömmer det förbund som HERREN er Gud har slutit med er... När du har fött barn och barnbarn och ni bott länge i landet, *om* ni då försyndar er genom att ni gör er en avgud, ett slags bild, och därmed gör det som är ont i HERREN din Guds ögon och väcker hans vrede, *då* tar jag i dag *himmel och*

¹ För en utförlig redogörelse för Israels tjänareuppdrag, se skriften *Israel som Guds tjänare* (Biblicums småskrifter nr 16), 2012, 52 sid.

jord till vittne mot er att ni snart kommer att utrotas ur det land dit ni nu går över Jordan för att ta det i besittning. Ni kommer inte att leva där länge utan kommer att helt förgöras. Och HERREN ska skingra er bland folken, och *endast ett litet antal av er* ska bli kvar bland de hednafolk som HERREN ska driva er bort till” (5 Mos 4:23–27). ”Om du glömmet HERREN din Gud och följer andra gudar, tjänar och tillber dem, så betygar jag i dag för er att ni förvisso ska förgås, därför att ni inte lyssnade till HERREN er Guds röst” (5 Mos 8:19–20). ”Se, jag förelägger er i dag välsignelse och förbannelse. Välsignelse, om ni lyssnar till HERREN er Guds bud som jag i dag ger er, och förbannelse, om ni inte lyssnar till HERREN er Guds bud, utan viker av ifrån den väg jag i dag befäller er att gå och följer andra gudar som ni inte känner” (11:26–28).

Strax före sin död uppenbarade HERREN för Mose: ”Se, när du har gått till vila hos dina fäder kommer detta folk att resa sig och trolöst följa främmande gudar i det land dit de kommer. *De kommer att överge mig och bryta det förbund som jag har slutit med dem*” (5 Mos 31:16). Efter dessa ord från Gud sa Mose till folket: ”*Jag vet* att du är upprorisk och hårdnackad. Se, ännu medan jag lever bland er har ni varit upproriska mot HERREN. Hur mycket mer ska ni då inte bli det efter min död!” (v 27).

Det blev så illa som HERREN uppenbarat för Mose. Precis som Mose tar också Jesaja 700 år senare *himmel och jord till vittne* mot Israels barn och säger: ”*Hör, ni himlar! Lyssna, du jord,* för HERREN talar! Barn har jag fött upp och fostrat, men de har gjort uppror mot mig... Ni har övergett HERREN, föraktat Israels Helige och vänt honom ryggen” (Jes 1:2–4). HERREN uppenbarade också för Jesaja: ”Även om ditt folk, Israel, vore som havets sand, så ska *bara en rest* av det vända om. *Förödelse är beslutad, en rättfärdig störtflod*” (Jes 10:22).

Men Gud vill ingen syndares död. Han är ”*en barmhärtig och nådig Gud, sen till vrede och stor i nåd och sanning*” (2 Mos 34:6). Genom profeten Hosea påminner Gud Israel om sin stora kärlek och nåd men också om deras avfällighet: ”Ut ur Egypten kallade jag min son. Men *ju mer man kallar dem, desto mer drar de sig undan*. De offerar åt baalerna och tänder rökelse åt avgudabilderna... Hur ska jag kunna överge dig, Efraim? Ska jag lämna dig, Israel? ... *Mitt hjärta vänder sig i mig, all min barmhärtighet vaknar. Jag vill inte utföra min brinnande vrede*” (Hosea 11:1–2, 8–9). Drygt 100 år senare utlovar Gud genom profeten Jeremia ”ett nytt förbund”: ”Se, dagar ska komma, säger HERREN, då jag sluter

ett nytt förbund med Israels hus och med Juda hus, inte som förbundet jag slöt med deras fäder... förbundet med mig som de bröt” (Jer 31:31f).

Det gamla förbundet som Israel har brutit skulle alltså ersättas av ett nytt förbund. Det är Guds nådiga vilja att ”Israels hus och Juda hus” ska ta emot detta nådesförbund. Men de flesta kommer att avvisa det nya förbundet, den sanna fullbordan av det gamla förbundet. *Bara en rest* av Israels hus och Juda hus kommer att omvända sig och ta emot Guds nådeserbjudande, Messias som den ställföreträdande laglydnaden (Jes 10:22). Likväl kommer nya förbundets gudsfolk att bli en talrik skara genom att den sanne tjänaren Messias leder och dör *för all människors synder* (Jes 53). HERREN uppenbarade för Jesaja: ”Det är för lite att du bara är min tjänare som upprättar Jakobs stammar och för tillbaka de bevarade av Israel. *Jag ska sätta dig till ett ljus för hednafolken, för att du ska bli min frälsning till jordens yttersta gräns*” (Jes 49:6).

Skiljemuren mellan Israel och andra folk

Under gamla förbundets tid skulle det vara en skiljemur mellan Israels barn och andra folk. ”Ni ska i grund förstöra alla de platser där de folk som ni fördriver har tillbett sina gudar” (5 Mos 12:2). ”När HERREN din Gud har utrotat de hednafolk som du nu kommer till för att fördriva, och du har *drivit bort dem och bor i deras land*, se då till att du inte lockas till att följa deras seder, sedan de blivit rövda ur vägen för dig” (5 Mos 12:29–30). ***Denna skiljemur mellan Israel och andra folk är nedriven i och med det nya förbundet.***

Messias har genom sitt ställföreträdande lidande och sin död vunnit syndernas förlåtelse för *alla* folk. Till sina elva lärjungar från judafolket sa Jesus: ”*Gå ut och gör alla folk till lärjungar!*” (Matt 28:16–20). ”Gå ut i hela världen och *förkunna evangeliet för hela skapelsen*” (Mark 16:15). ”Alla är ni Guds barn genom tron på Kristus Jesus. *Alla ni som blivit döpta till Kristus har blivit iklädda Kristus. Här är inte jude eller grek, slav eller fri, man och kvinna. Alla är ni ett i Kristus Jesus. Och om ni tillhör Kristus Jesus är ni avkomlingar till Abraham, arvingar efter löftet*” (Gal 3:26–29). ”*Alla som härstammar från Israel är nämligen inte Israel, och alla Abrahams avkomlingar är inte hans barn*” (Rom 9:6–7).

Paulus skriver till de hednakristna: ”Kom ihåg hur det var tidigare: ni var födda som hedningar och kallades oomskurna av dem som kallar sig omskurna... På den tiden var ni *utan Kristus, utestängda från medborgarskapet i Israel ... Men nu, genom Kristus Jesus, har ni som tidigare var långt*

borta kommit nära genom Kristi blod. Han är vår frid, han som har gjort de två till ett och **rivit skiljemuren, fiendskapen**. I sin kropp har han satt lagen ur kraft med dess bud och stadgar, för att i sig själv göra de båda till en enda ny människa och så skapa frid. Så skulle han försona de båda med Gud i en enda kropp genom korset, där han dödade fiendskapen. Han har kommit och förkunnat frid för er som var långt bort och frid för dem som var nära” (Ef 2:8–18).

Om alla troende skriver Petrus: ”Ni är ett utvalt släkte, ett kungligt prästerskap, ett heligt folk, *Guds eget folk*, för att förkunna hans härliga gärningar, han som har kallat er från mörkret till sitt underbara ljus” (1 Pet 2:9). Sedan vänder han sig särskilt till de troende från hednafolken i nästa vers, v 10: ”Ni som förr inte var ett folk är nu Guds folk, ni som inte hade fått barmhärtighet har nu fått barmhärtighet.” Jämför Hoseas profetia som Paulus citerar: ”De som inte var mitt folk ska jag kalla mitt folk, och den oälskade ska jag kalla min älskade” (Rom 9:25).

Nya förbundet som den sanna fullbordan av det gamla förbundet

”Lagen (Toráh) ger en skuggbild av det goda som kommer, men inte tingen i deras verkliga gestalt” (Heb 10:1). Alla stadgar och föreskrifter om de olika offren i Mose lag (Toráh) pekade fram emot Messias fullkomliga offer för alla synder, det enda som öppnar vägen till det allra heligaste. Gamla förbundets offertjänst har fått sin fullbordan genom Messias offerdöd en gång för alla. ”I kraft av Jesu blod kan vi därför frimodigt gå in i det allra heligaste på den nya och levande väg som han öppnat för oss genom förhänget, det vill säga sin kropp. Vi har en stor överstepräst över Guds hus” (Heb 10:19–21). Jesus sa: ”Jag är vägen” (Joh 14:6). ”Han [Jesus] får nämligen vittnesbördet: Du är präst för evigt, på samma sätt som Melkisedek. Så åsidosätts ett tidigare bud eftersom det var svagt och kraftlöst, för lagen åstadkom aldrig något fullkomligt” (Heb 7:17–19). ”Så mycket bättre är det förbund för vilket Jesus är garant” (Heb 7:22).

Gamla förbundets många regler för gudstjänsten, vilka dagar som var heliga och hur man måste skilja mellan ren och oren mat etc, har fått sin fullbordan i och med Kristi frälsningsgärning. ”När han [Gud] talar om ett nytt förbund, har han därmed förklarat det förra föråldrat” (Heb 8:13). ”Liksom med reglerna om mat och dryck och olika reningar handlar det bara om yttre regler fram till tiden för en bättre ordning” (Heb 9:10). ”Låt därför ingen döma er för vad ni äter och dricker eller när det gäller högtid eller nymånad eller sabbat. Allt detta är en skugga av

det som skulle komma, men själva verkligheten är Kristus” (Kol 2:16–17). Paulus som tidigare varit en ivrig judaist hade inte förstått att Jeremias profetia om det nya förbundet hade gått i uppfyllelse och ersatt det gamla förbundet. Han skriver i Galaterbrevet till sina judaistiska landsmän: ”Ni håller noga reda på dagar och månader och särskilda tider och år. Jag är rädd att jag kanske har ansträngt mig förgäves bland er” (Gal 4:10–11).

Friheten i Kristus

När apostlarna enligt Jesus missionsbefallning predikade det glada budskapet för *alla* folk, både för judar och hedningar, mötte detta budskap invändningar från många judar. De hade ju sedan barnsben levt med en bundenhet till gamla förbundets många stadgar. ”Vi är judar till födseln och inte hedniska syndare”, kunde det heta. Och det var ju sant (se Gal 2:15). Judar fick inte äta tillsammans med hedningar. Vid ett tillfälle i Antiokia påverkades t o m Petrus av det judaistiska lagtänkandet. Efter att först praktiserat den kristna friheten och ätit tillsammans med hedningar, ”drog han sig undan och höll sig avskild av rädsla för de omskurna” (Gal 2:12). Paulus tvingades då tillrättavisa Petrus ”inför alla”: ”Om du som är jude kan leva som hedning och inte som jude, varför tvingar du då hedningarna att leva som judar?” (Gal 2:14).

Den kristna friheten genom Jesus fullbordade laguppfyllelse är en dyrbar skatt, en verklig befrielse. Men de judekristna blev ofta attackerade av judaistiska landsmän för att de hade övergett gamla förbundets många regler och accepterat att skiljemuren mellan judar och hednafolk nu var nedriven genom Messias försoningsdöd. Paulus förmanar de judekristna att ”stå fasta. Låt er inte tvingas in under slavoket igen!” (Gal 5:1). Ta inte på nytt på er den tunga bördan som gamla förbundets många regler innebar. ”Ni har kommit bort från Kristus, ni som försöker bli rättfärdiga genom lagen. Ni har fallit ur nåden” (v 4). ”Kristus har friköpt oss från lagens förbannelse genom att bli en förbannelse i vårt ställe” (Gal 3:13).

Staten Israel

Enligt judendomen gäller alltså gamla förbundet och dess skiljemur mellan det judiska folket och andra folk. Det betyder att Israel som Guds folk ska vara en judisk gudsstat. Men judarna i den moderna staten Israel är splittrade i denna fråga, eftersom de flesta av statens invå-

nare saknar gudstro. Men enligt många av de judiska "bosättarna" på västbanken väger lagens ord om landets gränser enligt gamla förbundet tungt. Därför bör enligt dem Israels gränser utvidgas och orden om hedningarnas utdrivande tas på allvar.

Men enligt nya förbundet och Kristi fullbordade försoningsgärning är nu skiljemuren nedriven. Guds rike är inte en världslig stat utan ett andligt, himmelskt fridsrike. Det har inte "det nuvarande Jerusalem" som sin huvudstad, "eftersom det lever i slaveri med sina barn. Det himmelska Jerusalem är fritt, och det är vår moder" (Gal 4:25–26). "Mitt rike är inte av den här världen" (Joh 18:36), säger rikets kung till Pilatus.

"Tänk om du i dag hade förstått, också du, *vad som ger dig frid*", sa Jesus när han såg Jerusalem och grät över staden. "Men nu är det dolt för dina ögon" (Luk 19:41–42). Paulus, som varit judaist, skriver: *Jesus Kristus "är vår frid*, han som har gjort de två till ett och rivit skiljemuren, fiendskapen. I sin kropp har han satt *lagen ur kraft med dess bud och stadgar*" (Ef 2:14–15). De som tror på Kristus bor redan andligen i Jerusalem. De "har kommit till Sions berg och den levande Gudens stad, det himmelska Jerusalem" (Heb 12:22) utan geografisk förflyttning. De tillhör "ett rike som inte kan skakas" (Heb 12:28), en gåva helt av nåd, "inte på grund av gärningar" (Ef 2:8f).

Också inom kristenheten finns det grupper som inte förstått att gamla förbundets tid är förbi. De har inte tagit till sig Bibelns ord att "Lagen (Toráh) ger en skuggbild av det goda som kommer" (Heb 10:1). För dem innebär Israels återupprättelse att det kommer att bli ett jordiskt, geografiskt tusenårsrike med det jordiska Jerusalem som huvudstad. Bibelns ord att "det inte är de köttsliga barnen som är Guds barn utan löftets barn" och att "alla som härstammar från Israel inte är Israel" (Rom 9:6–8) tycks ha gått dem förbi. Likaså att det inte ska byggas upp ett jordiskt tempel igen, för Jesus är templet. Jesus sa: "Riv ner det här templet, så ska jag resa upp det på tre dagar" (Joh 2:19). Judarna tog anstöt av dessa ord. Men så blev det. Den uppståndne Kristus är det levande templet och de troende är levande stenar i detta tempel (1 Pet 2:4–8).

SE

Frågor och svar

Ordet "evig" eller "evighet"

Fråga: Kan ordet "evig" eller "evighet" ha olika betydelser i Bibeln? Kan det menas bara en lång tid?

Svar: Ja, det stämmer. Det hebreiska ordet *'olam* kan definieras som "en väldig utsträckning av tid som försvinner ur sikte, som är dold och hemlighetsfull och inte kan fattas" (Studiebibelen, red. T Gilbrant, 1996). Det översätts ofta med "evig" eller "evighet", men det kan betyda antingen en mycket lång tidrymd eller en oändlig tid, dvs för evigt och för alltid. Så sammanhanget ordet står i är avgörande för vilken betydelse det har. Ett exempel är Jes 32:14. Där står: "Ofelhöjden med tornet förvandlas till grothålor *för evigt*." Här måste betydelsen vara en lång men avgränsad tidsperiod, för i nästa vers står det: "tills Anden från höjden blir utgjuten över oss och öknen blir ett bördigt fält." Det heter också om Aron och hans ätt att "de ska ha rätten till prästämbetet för evigt" (2 Mos 29:9). Också här måste innebörden av *'olam* vara "en väldigt lång tid", för denna ordning gällde bara i det gamla förbundet.

När ordet *'olam* däremot används om Gud som i Psalm 90:2, förstår vi att det betyder evig i absolut mening, utan början och slut: "Innan bergen blev till och du skapade jorden och världen, från evighet till evighet är du, Gud." "HERREN ska regera alltid och för evigt" (2 Mos 15:18). I Mika 5:2 profeteras det om Messias som ska bli född, att "hans ursprung är före tiden, från evighetens dagar".

På liknande sätt förhåller det sig med det grekiska substantivet *aión*, som är vanligt i NT. Det betyder all tid eller evighet men kan ibland ha en svagare, relativ innebörd om en lång men begränsad tidrymd. I t ex Apg 3:21 predikar Petrus om det "som Gud från *urminnes tid* (på grek. *aiónos*) har förkunnat genom sina heliga profeters mun". Men i Joh 11:26 lovar Jesus att den som tror på honom ska aldrig *i evighet* (på grek. *eis ton aióna*) dö". Då förstår vi att det handlar om för evigt och all-

tid. Detsamma kommer extra tydligt fram när Uppenbarelseboken ofta använder en förstärkande dubbelform, *aiónas ton aiónon* ("i evigheters evighet") i lovsången till Gud och Lammet (Upp 1:6 m fl), om Kristus som "var död, och se, jag lever i evigheters evighet" (Upp 1:18), om de ogudaktigas eviga förtappelse (Upp 20:10 m fl) och om de troendes eviga salighet (Upp 22:5).

Det grekiska adjektivet *aiónios* brukas däremot i NT alltid i absolut mening: "evig, oändlig". Gud är evig, det nya förbundet är ett evigt förbund och det himmelska arvet är evigt. I en och samma vers används adjektivet både om de rättfärdigas eviga liv och de orättfärdigas eviga straff (Matt 25:46). Adjektivet *aiónios* finner vi också i "lilla Bibeln", Joh 3:16, där Jesus säger att "var och en som tror på honom inte ska gå förlorad utan ha *evigt* liv".

Tor Jakob Welde

Utblick över samtiden

Två kyrkliga jubileer, ett 2023 och ett 2024

1. Den 9 oktober 1923 bildades i Göteborg "**Förbundet för evangelisk-luthersk tro**" och firade sitt 100-årsjubileum den 6–7 oktober 2023. I förbundets portalparagraf formuleras dess vilja och syfte: Att "*inom vår svenska kyrka arbeta för bevarande och främjande av biblisk kristendom enligt vår från fäderna mottagna evangelisk-lutherska apostoliska tro samt för bevarande och stärkande av vår svenska kyrka i denna anda gentemot oberättigade och mot denna anda stridande inflytelser och övergrepp*".

Hur har det då gått med bevarandet och främjandet av evangelisk-luthersk tro *inom* svenska kyrkan? Har utvecklingen gått åt rätt håll? Tyvärr inte. Under Kyrkliga förbundets 100 år har avfallet från biblisk kristendom tvärtom gått allt längre. Tidningen Kyrka och Folk, som är "organ för Kyrkliga förbundet för evangelisk-luthersk tro", har under årens lopp innehållit många artiklar om grava avvikelser från biblisk tro som försvaras och introduceras också av svenska kyrkans styrande organ.

Vid jubileumshögtidens panelsamtal påtalade Kjell O Lejon enligt Kyrka och Folk nr 10/2023, s 20

"den stora okunskapen som finns om den kristna tron, och påminde om socialdemokraternas gamla, men mycket tydliga mål, att sekularisera Sverige genom att först avkristna alla skolor och universitet. På så sätt kunde man få en ny generation präster och genom den politiska styrningen skulle man då kunna sekularisera kyrkan och genom kyrkan också sekularisera landet i stort."

Kyrkliga förbundets ordförande Gunnar Andersson påminde i sitt högtidstal om socialdemokraten Arthur Engbergs i tidningen Arbetet hätska utfall mot Kyrkliga förbundet när det var nybildat:

"Han skriver alldeles öppet om socialdemokratins plan att först 'oskadliggöra' kyrkan innan den skildes från staten. Först skulle sko-

lan göras konfessionslös och en ny prästgeneration fostras fram vars förkunnelse var befriad från dess bibliska innehåll. Då var statskyrkans syfte uppfyllt” (s 24).

Anderssons högtidstal bär rubriken ”Med fädernas tro mot framtidens seger”, eftersom det är den väg som förbundet önskar gå. Men är segrar som tyder på ett återvändande till biblisk kristendom möjliga när de motarbetas av kyrkans ledning? Hur ska en kyrka som genomsyrats så länge av falsk lära kunna eller vilja återvända till biblisk tro? ”Vet ni inte att lite surdeg syrar hela degen”, skriver Paulus (1 Kor 5:6). Hur fort har inte utvecklingen gått mot ökat avfall från Guds ord inom svenska kyrkan? Andersson ger flera exempel på den nedåtgående utvecklingen:

”Saken är i stället den att motståndet från den politiska ledningen mot kristendomen växte, utnämningar till tjänster inom kyrkan styrdes politiskt, och mer och mer liberala teologer tillsattes. . . Ett ’nytt evangelium’ har brett ut sig som bara är moralism, då man från kyrkligt håll främst talar om vad vi ska göra, exempelvis när det gäller miljö- och klimatfrågor, bekräftelse av människors livsval och så vidare” (s 25).

Prästen Yngve Kallin skriver i samma nummer om prästtjänsten:

”Många som vill hålla fast vid Bibeln och bekännelsen är ifrågasatta och många som vill gå in i tjänsten och som Gud har kallat hindras och har valts bort i vår kyrka” (s 40).

Men ända förblir svenska kyrkan för Kallin ”vår kyrka” och han uppmanar de troende att hålla ut: ”Vi får visa uthållighet.”

Man kan fråga sig: Om man tillhör en kyrka som är läropluralistisk, dvs blandar rätt lära och falsk lära och rätt lära dessutom blir alltmer sällsynt där, kan man då fortsätta att inbjuda människor att komma till den kyrkan? Är inte risken då stor att den inbjudne blir förförd av falsk lära?

”Att lyssna till sitt hjärta eller att följa Jesus”

I Kyrka och Folk nr 3/2024 finns en mycket intressant artikel som har denna rubrik. Anders Lundberg har intervjuat Peter Elliot som är pastor i Messiah Lutheran Church i Seattle på den amerikanska västkusten. Församlingen tillhör Missourisynoden som från början var en bekenntetrogen evangelisk-luthersk kyrka, men som med tiden blivit

läropluralistisk genom att ge utrymme för bibelkritisk teologi i prästutbildningen.

Lundberg inleder sin intervju med en ingress om **den utbredda sekulariseringen**:

USA är ett land som på kort tid genomgått en stark sekulariseringsprocess. Det som i Sverige gått relativt långsamt under längre tid har i USA gått betydligt snabbare. Hur är det att vara kyrka i en miljö som liksom den svenska visserligen präglas av sekulära ideal, men där avkristningsprocessen pågår mitt för ögonen på kristna och inte endast handlar om att äldre människor ser utvecklingen i backspeglarna?

Peter Elliot berättar som svar om sin prästtjänst där sekulariseringen gått långt (här i sammandrag):

Min första kallelse var i norra Michigan... De hade haft dåliga pastorer, så jag var tvungen att undervisa dem i luthersk teologi och liturgi... Anledningen till att jag kom dit var för att ordföranden i församlingen, som hade varit väldigt dominerande för liberal teologi, ville ha en liberal pastor. Han utgick från att det seminarium jag hade studerat vid och det faktum att jag var ung, säkerställde det... Efter sju år där och fem år i en mycket stor församling i Detroit-området började jag längta efter en mindre församling. Jag ville inte bo i ett sekulärt område, men det blev ändå Seattle.

”Men är inte Seattle en av de mer sekulära delarna i USA?” frågar Lundberg.

Portland är värst. Därefter San Francisco och därefter Seattle. Seattle är känt för sina extremvänstergrupper... I Chicago, där jag också bott, är det inte så stor skillnad mot Seattle, inte heller emot Detroit. Vi kanske har fler prideparader här i Seattle och en massa vänsterdemonstrationer, men annars är det ganska likt mot andra städer.

En djup sjukdom

Även de bästa delarna i vår kultur har en djup sjukdom. I Amerika talar man om att livet handlar om att följa sitt hjärta och sina drömmar: ”Omfamna dig själv, lita på dina önskningar!” Ungefär som budskapet i disneyfilmer. Även vissa konservativa i USA är

egentligen ganska liberala i den meningen att de lever efter detta... De ser ingen konflikt mellan att följa Jesus och att "följa sitt hjärta". För dem kan Jesus ibland bara vara ett tillägg till den amerikanska drömmen: Tjäna pengar, sporta, titta på Netflix, och så hjälper Jesus dig med ditt psykiska mående. Det blir bara amerikansk kultur, och Jesus för det psykiska måendet.

Lundberg frågar: "Hur gör man som familj på en plats om ens barn är de enda kristna barnen på en skola?"

Det finns tre vägar genom vilka barn kan påverkas av sekularism eller politisk korrekthet. Den huvudsakliga vägen är genom skolan. Därutöver kan det ske genom media och underhållning som TV och film, och slutligen genom vänner och kompisar. Men skolan är den stora faktorn. Jag tror inte att jag hade flyttat till Seattle om jag inte hade kunnat hemskola mina barn... Jag kollade upp förutsättningarna för hemskolning i Sverige och Sverige måste vara något slags diktatur i det avseendet. Regeringen går ju över sina gränser. Gud har inrättat stat, hem och kyrka, men den svenska regeringen tycks tro att den inte bara har rätt att styra staten utan även kyrkan och hemmet.

Situationen i svenska kyrkan

Lundberg inflikar: "I Sverige kräver biskopar att prästkandidater bland annat accepterar kvinnliga präster och att man är lojal med ordningen om samkönade äktenskap. Många är emot det men ingen vågar riktigt säga något. I en del konservativa kretsar säger man att man måste stanna i kyrkan så att missionsfältet inte förloras med många medlemmar och konfirmander och så vidare. Särskilt på landsbygden har den etablerade kyrkan en stark plats. Därför säger präster inte öppet vad de tycker och har också ibland dolt det när de ska bli präster."

Detta är inte bra. Lite surdeg syrar hela degen. Det kommer inte sluta väl. Om man kommer till den punkt där falsk lära accepteras och inte ifrågasätter öppet, så kan man inte förvänta sig Guds välsignelse. Det blir som i Gamla testamentet där folket öppet höll sig till Baal och där kung Jerobeam byggde två guldkalvar som han kallade för Israels Gud. Jag tror inte riktigt på kompromiss när det gäller läran. I politiken kan man kompromissa i viss utsträckning men inte med tron... Om din kyrka accepterar falsk lära måste du tala. Du

får inte vara tyst. Profeten Hesekiel talar i tredje kapitlet om att den väktare som inte varnar själv är skyldig... Det är inte rätt att ordinera kvinnor i predikoämbetet, varför praktiserar vi ens kristendom om vi inte lyder Bibeln? Vilka är vi att uppfinna kristendom på nytt eller utveckla det efter våra egna önskemål?

Att stanna i ett läropluralistiskt kyrkosamfund

Till sist ställer Lundberg frågan: "Finns det ingen plats alls för att fortsätta i ett kyrkosamfund även om där finns falsk lära?" Peter Elliot som befinner sig i en sådan kyrka svarar:

Det beror på. Kanske kommer pastorn till en församling där det har varit obiblisk lära under lång tid. Människor lever egentligen inte som kristna och tidigare pastorer har inte lärt rätt. Det är faktiskt inte helt ovanligt. Jag kan faktiskt tycka att det är okej att verka i den församlingen om det finns en långsiktig plan att förändra. Man kan vara långsiktig för det går inte att förändra allt på en och samma gång. Låt säga att människor i en kyrka stödjer abort, homosexualitet eller annat. Jag kan tycka att det är okej om pastorn i en sådan situation säger att han har en tydlig plan att de närmsta tre-fyra åren förändra.

Så kan man "tycka". Men vad säger Guds ord om att blanda sanning och lögn? "I vår Herre Jesu Kristi namn uppmanar jag er, bröder, *att ni alla ska vara eniga* i det ni säger och inte låta splittring finnas bland er, utan stå enade i samma sinne och samma mening" (1 Kor 1:10). "Jag uppmanar er, bröder, att se upp för dem som skapar splittring och *väcker anstöt mot den lära som ni har fått undervisning i. Håll er borta från dem*" (Rom 16:17).

2. Lutherska bekännelsekyrkan (LBK) firar i år sitt 50-årsjubileum. Den bildades den 7 september 1974 mot bakgrund av liberalteologin och läropluralismen inom svenska kyrkan som man fann oförenlig med biblisk tro. För sann kristendom är det ju livsviktigt att den heliga Skrift, Bibeln, förblir den högsta auktoriteten. Om kyrkan ger utrymme åt och försvarar obiblisk lära – och som fallet var med svenska kyrkan dessutom i mycket stor utsträckning – blev det ohållbart för undertecknarna av LBK:s grunddokument att ha kyrkogemenskap med svenska kyrkan. En fri luthersk bekännelsekyrka bildades.

Under ganska lång tid hade den s k högre bibelkritiken med dess historisk-kritiska metoder satt djupa spår inte bara vid de teologiska fakulteterna vid våra universitet och dess prästutbildning utan också i många församlingars undervisning. Ville man i denna läropluralistiska situation förbli bibeltrogen, försökte man undvika församlingar med liberalteologiska präster. Men det var inte lätt. En förkunnelse som inte stod i harmoni med vad Skriften lär smittade ner församlingarna mer och mer. "Lite surdeg syrar hela degen", skriver Paulus. Också bland "bekännelseetrogna" grupperingar inom svenska kyrkan började flera vackla i sin tro. Många ansåg sig tvungna att tolerera en viss kompromiss med den historisk-kritiska bibelforskningens s k resultat.

Att hålla fast vid Bibeln som Guds ord innebär att hålla fast vid allt som Bibeln lär. För den som närmare vill ta del av vilka bibliska lärofrågor som påverkade steget ut ur svenska kyrkan och bildandet av en fri luthersk bekännelsekyrka hänvisas till artikeln "Bibelsyn och biblisk tro" i detta nummer.

Ärkebiskop Martin Modéus kyrkosyn

Micael Grenholm berättar på Facebook den 10/4 2024 (och även i sin blogg helapingsten.com) om "ett givande möte" som han tillsammans med andra doktorander i teologi har haft med ärkebiskop Martin Modéus. Samtalet kom bl a in på Svenska kyrkan och kyrkosynen. Grenholm berättar:

Ärkebiskopen gjorde en skillnad mellan den pietistiska kyrkosynen, som betonar individens tro och kyrkan som en samling av troende, och den kyrkosyn som Svenska kyrkan har och som delas med katolska och ortodoxa kyrkor: att tron är kyrkans snarare än individens och att kyrkan ska betjäna hela folket oavsett tro. Därför behöver det inte vara ett problem när ateister, muslimer med flera är medlemmar i Svenska kyrkan utan det kan tvärtom vara en tillgång. När människor blir provocerade av det är det ofta för att de utgår från en pietistisk syn på tro och inte riktigt förstår Svenska kyrkans kyrkosyn - och det är även den pietistiska synen (där tron som "något i huvudet" blir det viktigaste) som gör att många svenskar inte förstår hur kristna de egentligen är, då påskfiranden, dop och psalmsång ofta kategoriseras som "tradition" snarare än religion.

Hur långt har inte Svenska kyrkan avlägsnat sig från biblisk kristendom när man läser detta? Modéus kyrkosyn, som han likställer med "Svenska kyrkans kyrkosyn", är ju så långt man kan komma från vad Bibeln lär om Jesu lärjungar, hans kyrka. Modeus inte bara avviker från Bibeln utan även från de lutherska bekännelsekrifterna, som Svenska kyrkan paradoxalt ännu bekänner sig till i kyrkoordningens portalparagraf. Luther skriver i Schmalkaldiska artiklarna: "Ty ett barn på sju år vet numera, Gud vare lov, vad kyrkan är: hon är nämligen de heliga troende och 'fären, som höra sin herdes röst'" (SKB, s 335). På Luthers tid visste de sjuåriga barnen vad kyrkan är, men idag vet inte Svenska kyrkans ärkebiskop det, utan tror att den inkluderar muslimer och ateister.

Otron, att förkasta Bibelns vittnesbörd om vårt syndafördärv och att Jesus är vår enda räddning, den ende Frälsaren, det är en djup tragedi. Jesus ber för sina lärjungar att de ska bli bevarade i tron och helgade i sanningen, Guds ord (Joh 17). Men för ärkebiskopen "kan det tvärtom vara en tillgång" att Svenska kyrkan som medlemmar har ateister och muslimer! Paulus skriver om kyrkan: "Låt mig få höra om er att ni står fasta i samma ande och samma sinne och kämpar för tron på evangeliet" (Fil 1:27). "Stå enade i samma sinne och samma mening" (1 Kor 1:10). Jesus sa: "Om ni förblir i mitt ord är ni verkligen mina lärjungar" (Joh 8:31).

Micael Grenholm berättar vidare:

Martin Modéus ser det som ett av sina kall att uppmärksamma svenska folket på att de är mindre sekulära än vad de tror och vill att Svenska kyrkan ska ge dem ett språk för vad de redan tror, oavsett om de ser sig som kristna eller ej, som en öppning för evangeliet.

Den sekulära tro eller otro som präglar svenska folket i dag och i stor utsträckning Svenska kyrkans medlemmar är för Modéus ingen stor olycka. Han tycks inte alls se hur långt ifrån kristen tro det sekulariserade svenska folkets tro (otro) har hamnat. Tvärtom ser han som sin uppgift ("ett av sina kall") att hjälpa de sekulariserade att inse att de är mer kristna än vad de vet om. Med andra ord: de kan lugnt förbli i sin tro (otro).

SE

Relativism och spegelfakteri inom finska folkkyrkan

Den svenske idéhistorikern Alf Ahlberg lär ha sagt: ”Gör man människan till alltings mått, synes man i själva verket förlora alla fasta måttstockar. Man hamnar i en relativism, som driven till sin spets blir en bottenlös nihilism.”¹ Det verkar tydligt att biskoparna och många andra inom den finska folkkyrkan omfamnar relativismen som idégrund. Det är svårt att på annat sätt förstå möjligheten till biskopsmötets utspel 12.3.2024, där biskoparna för kyrkomötet (folkkyrkans högsta bestämmande organ) föreslår att en bestämmelse tillfogas i kyrkoordningen om parallella äktenskapssyner.

I den ena äktenskapssynen förstås äktenskapet som varande mellan man och kvinna. Den andra uppfattar äktenskapet som varande mellan ”två personer”. Den öppnar alltså upp också för samkönade par. Därmed vill biskoparna (en av dem reserverade sig dock mot förslaget) blidka alla läger inom folkkyrkan, både de som har en traditionell äktenskapssyn och de som vill utvidga den till att också gälla samkönade par. Inom folkkyrkan har det nämligen redan flera år förekommit stridigheter angående frågan. Ärkebiskop i Finlands folkkyrka, Tapio Luoma, säger:

Vi tar ett stort steg för att föra framåt en äktenskapsdiskussion som fortsatt länge. Enligt förslaget kan alla par få en kyrklig vigsel. Det här är också första gången kyrkomötet klart ställer fram båda äktenskapspositionerna, också den nuvarande.² (författarens övers.)

För att kyrkomötet ska godkänna förslaget krävs tre-fjärdedels majoritet bland delegaterna. Kyrkomötet sammanträder följande gång 13–17.5.2024. I praktiken innebär förslaget att en präst också skulle kunna viga samkönade par eller ge dem kyrklig välsignelse av äktenskapet. En annan präst skulle däremot ha rätt att avstå från att viga samkönade par eller välsigna deras äktenskap. Hur som helst skulle samkönade par rätt att få en kyrklig vigsel föreskrivas som en församlings plikt, och församlingens kyrkoherde skulle ha som uppgift att säkra att plikten verkställs.

Nu inställer sig frågan: Vem annan än den som inte vill låta Kristus eller hans ord, Bibeln, vara yttersta auktoritet i kyrkan kan hamna i en sådan relativism? För vem kan enligt ett sådant synsätt sist och slutligen veta vad som ska gälla som kristen tro? Det finns följaktligen

1 Citeras i Gustavsson: Kristen på goda grunder 2.0, s 25.

2 <https://evl.fi/tiedote/piispainkokous-ehdottaa-kirkkojarjestykseen-kahten-rinnakkaisen-avioliittokasityksen-mallia/>

då ingen objektiv standard att bedöma kristen lära och moral enligt. Men, den som i stället vill låta till exempel förnuft eller känsla avgöra vad som ska vara kristen tro gör inte saken ett dugg bättre – för *vems* förnuftsbedömning och *vems* känsla ska i så fall gälla?

Kyrkan ska emellertid inte låta spekulativa, teoretisk-akademiska tankelekar ligga som grund då den definierar sitt trosinnehåll. Hur kunde det annars vara möjligt att som ovan hävda att två i sig motstridiga positioner har samma värde? Den kristna tron har inte fått i uppdrag att befatta sig med spekulativt tankebyggande. Däremot ska den ge svar på följande, med tanke på evigheten, ständigt aktuella och angelägna frågor: Vem är Gud? Vilken är hans vilja? Eftersom jag brutit mot hans vilja – hur blir jag frälst o.s.v. Här finns inte plats för teoretisk spekulation eller att missa målet lite grann – det handlar om evig frälsning eller evig fördömelse.

Den kristna läran känner inte heller till några bekväma kompromiser, om än syftet skulle vara att försöka bringa harmoni mellan stridande betraktelsesätt i kyrkan. Kan Kristus och Beliar dra åt samma håll? (2 Kor 6:15), såsom det heter i en bibelöversättning. Och ”ingen lögn kommer från sanningen” (1 Joh 2:21). ”Den som inte är med mig är mot mig, och den som inte samlar med mig skingrar”, säger Kristus (Matt 12:30).

Kyrkan ska uttrycka sin lära med säkra påståenden hämtade ur Guds ord, Bibeln. Dessutom ska kyrkan stå vid sin lära: ”Den som skäms för mig och mina ord i det här trolösa och syndiga släktet, honom ska också Människosonen skämmas för ...”, säger Kristus (Mark 8:38).

Teol dr Reijo Arkkila, en ledare och missionär inom SLEY, en av den finska folkkyrkans väckelserörelser, konstaterade redan på 1970-talet:

Man måste minnas att ett medlemskap i kyrkan i princip alltid förutsätter bekännande. Kyrkan förutsätter av sina medlemmar att var och en av dem är beredd att instämma i kyrkans bekännelse, och inte vill verka i strid med kyrkans egna syften /.../ En folkkyrka som inte vill tala om den här svåra saken förvandlas snabbt från Kristi kyrka till allmän vårdanstalt för folkets religiösa behov.³ (författarens övers.)

Hur förutseende var inte Arkkila? Är det inte detta folkkyrkorna blivit, en allmän vårdanstalt för folkets religiösa behov? Folk kräver – folkkyrkan levererar: Kunden är kung!

3 Arkkila: Tunnustuskirkkollisuus (Bekännelsekyrklighet), s 25–26.

Men en annan, av ren nöd påtvungen, drivfjäder kunde också vara orsak till att biskoparna kommer med utspelet som ska blidka alla läger inom folkkyrkan angående äktenskapssynen. Väckelserörelsernas medlemmar hör till de flitigaste gudstjänstbesökarna och aktivaste medlemmarna inom folkkyrkan. Om biskoparna och kyrkomötet skulle trumfa igenom den liberala äktenskapssynen och utlysa den som kyrkans officiella position, skulle möjligen många från denna folkkyrkans ryggrad helt enkelt säga upp sitt medlemskap i kyrkan. Det betyder färre kollekter, färre personer som betalar kyrkoskatt o.s.v. Sådant leder i sin tur till en ökad ekonomisk belastning för en organisation som måste ha finansiell täckning för alla församlingsanställdas löner, underhåll av byggnader o.s.v. Kompromissmodellen kan helt enkelt ha utarbetats eftersom man vill hålla kvar också folkkyrkans konservativa falang, och därmed en tämligen betydande inkomstkälla. Belägg för att en sådan strategi förelegat finns förstås inte. Faktum är dock att ledarna för en stor del av de inomkyrkliga väckelserörelserna redan riktat öppen kritik⁴ mot biskopsmötets förslag.

Summa: Folkkyrkan gjorde redan för länge sedan människan till alltings mått. Om man ändå bara skulle ha modet att göra Bibeln till alltings mått!

Jesper Hansen

En gripande levnadshistoria

Tidskriften Trosblick nr 2/2024 återger en levnadshistoria som den fått del av via den danska tidningen Nytt Liv. Det är Mikkel Vigilius som återger Rosaria Butterfields skildring av sitt liv, en resa från lesbisk HB-TQ-aktivist till sedan 2001 en kristen gudfruktig hustru. Här följer ett sammandrag av Rosarias berättelse:

Jag tänkte ofta efter min omvändelse: Gud, varför valde du mig? Jag bad inte om att bli kristen. Jag sökte inte Herren. I stället löpte jag bort som en vindfläkt, när det befanns att någon ville förkunna evangeliet för mig. Mitt liv, som jag kände det, slutade som en kollaps i april 1999, då jag var 36 år gammal. Vid den tidpunkten var jag fast anställd vid Syracuse Universitet i New York som professor i engelsk litteratur och kvinnostudier. Jag hade i 10 år levt i ett lesbiskt förhållande med en kvinna som var djuraktivist, naturräskare och professor vid ett närliggande universitet.

⁴ <https://www.lff.fi/stallningstagande-for-en-biblsk-aktenskapssyn/>

Jag var sekulär feminist, vänsterorienterad och postmodernist med specialitet på HBTQ-studier. Min världsbild var formad av Marx, Darwin och Freud.

Så fick jag den mest osannolika vän: en kristen präst. Han delade evangeliet med mig år efter år. Om igen och om igen, uppriktigt och omsorgsfullt. Utan det skulle jag aldrig ha mött Jesus Kristus.

Kontakten med prästen Ken Smith började efter att Rosaria i en lokal tidning hade kritiserat den kristna organisationen Promise Keepers. Hon anklagade organisationen för en nedvärderande kvinnosyn och för att stödja mäns herravälde. Hennes artikel väckte uppmärksamhet och hon fick många svarsbrev både för och emot hennes uppfattning. Men ett brev från prästen Ken Smith där han ställde en fråga om Rosarias världsbild hade hon svårt att skilja sig ifrån:

”Var det en bild där Gud var en verklighet, och var Jesus den som han sade sig vara?” Som intellektuell arbetade jag utifrån en materialistisk världsbild. Men den kristna tron innebär en övernaturlig världsbild. Kristna hävdar att Jesus Kristus har levt historiskt och är sanningen för hela världen. Men Jesus ingång i världen stred mot något grundläggande i min fackliga grundständpunkt. Enligt min förståelse av historien var det ingen som utifrån kom in i världen. Vi blir alla till i världen och utgår från världen. Vem Jesus Kristus var framstod obegripligt för mig. Utan att pastor Ken själv visste det hade hans brev visat mig att jag var i gång med att undersöka något som jag inte förstod.

Sedan berättar Rosaria hur hon började studera Bibeln. ”Jag läste den glupskt, driven av inre behov. Jag använde omkring 5 timmar varje dag till att läsa Bibeln.” Vid sidan av sin bibelläsning förde hon samtal med Ken och hans fru. ”De talade om Jesus Kristus som Bibelns centrum och som syndares vän och frälsare.” Vid ett tillfälle frågade hon Ken om han kunde hålla en föreläsning för henne, för endast en åhörare. Och det gjorde han och frågade sedan Rosaria vad hon tyckte. Hon svarade att han utlade Bibeln ”som om den är sann från början till slut”.

Kens och Rosarias syn på Bibeln kunde inte vara längre ifrån varandra. Ken trodde att Bibeln förkunnade sanningen för alla människor. På grund av Rosarias filosofi kunde man inte alls tala om sanningen i ental och ännu mindre finna den. ”Jag var en produkt av det postmoderna tänkandet. Det finns ingen sanning, bara påståenden.” Inte

desto mindre nådde Bibelns ord och inte minst dess budskap om Jesus Kristus in till henne.

Efter föreläsningen gick Rosaria en lång runda med sin hund. ”Medan jag gick i mörkret tänkte jag på hur fridfullt mitt liv skulle bli om jag blev överbevisad om att det var en entydig sanning att det var en guda-människa som älskade människorna så högt, att han utstod Guds vrede för de synder jag hade begått och för dem jag skulle komma att begå.” ”Min största synd var inte att jag var lesbisk. Min största synd var att jag inte trodde på Jesus.” Gradvis blev det klart för Rosaria att om Jesus var hennes levande Frälsare och Herre, så var det förfärligt allvarligt att trotsa honom.

Längre fram i sin berättelse betonar hon att hon länge kämpade mot med all makt att bli kristen. Men efter en predikan där Ken utlade Psalm 113 blev hon starkt berörd av vers 7: ”Han reser den ringe ur stoftet och lyfter den fattige ur dyn”: ”Guds ord mötte mig som ett livgivande regn, även om jag försökte torka bort det.” Hon visste att hon behövde förlåtelse för sitt trots mot Gud och hans ord.

SE

Gåvoredovisning 20240126 - 20240428

Onämnd 300, Onämnd 1000, Waljö 200, Christian Malm 200, Bjarte Edvardsen 100, Onämnd 500, Onämnd 500, Helga Dahlskog 40 EUR, Gunnar Åkerström 200, Onämnd 200, Turid Welde 1000 NOK, Onämnd 300, Ulf Westerberg 2000, Bengt Sjödén 500, Botvid Lindström 50 år Ola Österbacka 50 EUR, Nina Hansson 500, Onämnd 1000, Lutherska Imanuelförsamlingen 1000, Waljö 200, Bjarte Edvardsen 100, Per-Axel Oskarsson 1000, Christian Malm 300, Göran&Petra Sjöqvist 500, Helga Dahlskog 40 EUR, Gunnar Åkerström 200, Jan Frithiof 250, Onämnd 200, Onämnd 300, Onämnd 1000, Ingemar Eliasson 250, Bjarte Edvardsen 100, Waljö 200, Ulf Westerberg 3000, Göran&Petra Sjöqvist 500, Onämnd 300, Onämnd 1000, Helga Dahlskog 40 EUR.

Gud vare tack för så många hängivna understödjare! ”Väldig är hans nåd över oss, och HERRENS sanning består för evigt” (Ps 117:2). Red.

Fem miniskrifter för evangelisation

Dessa små häften är utmärkta att ha i kavajfickan eller i handväskan för att vid lämpligt tillfälle ge åt någon vän. Köp 5 st för 100 kr eller 10 st för 150 kr, valfritt urval.

De tre första är skrivna av Seth Erlandsson.

Den tredje orsaken

Kan människan medverka till sin omvändelse?

Denna lilla skrift ger en kort och klar undervisning om omvändelsens under: Guds ofattbara godhet mot oss syndare och Jesu Kristi förtjänst. En andligt död kan inte uppväcka sig själv till andligt liv och bli en tredje orsak till omvändelsen.

Predikarens bok

– en ofta missförstådd bok

”Gudsfruktan förenad med förnöjsamhet” kan sättas som rubrik på denna ofta missförstådda bibelbok. Salomo är medveten om att han inte håller måttet inför Guds lydnadskrav. Hans och alla syndares enda räddning är Messias ställföreträdande laguppfyllelse och betalning av alla människors syndaskuld.

Israel och judarnas återvändande i vår tid

Hur ska de bibliska profetiorna tolkas? Vad är den rätta uppfyllelsen? Varför är förvirringen så stor när det gäller profetiornas tolkning? Den här skriften vill ge svar på dessa frågor.

Martin Luther: Lilla katekesen

Även översikt över Martin Luthers liv.

Tala Herre – din tjänare hör

Bibelord för bön och begrundan. Luthers förklaring till bönen Fader vår.

Biblicums förlag: <https://biblicum.nu>
eller per e-post: biblicum@biblicum.se

En ny och viktig bok av Lars Borgström:

Vilken gud kan då rädda er?

– *Utläggning av Daniels bok*

Daniels bok är en bibelbok som bibelkritiken avvisar som ett falsarium. Bara det mänskligt sett möjliga kan den acceptera som sant. Framtidsförutsägelserna är alltför exakta! Daniel håller med: ”Inga vise män, besvärjare, spåmän eller stjärntydare” kan uppenbara det fördolda. Men ”det finns en Gud i himlen som kan uppenbara hemligheter” (Dan 2:27f).

Jordiska supermakter kommer att gå under medan Guds rike består för evigt. Nebukadnessar fick i en dröm se att ”den lilla stenen” (Messias) krossade alla jordiska riken och ”blev ett stort berg som uppfyllde hela jorden” (Dan 2:35). Den enda frälsningen för oss syndare uppenbarades för Daniel: ”Den Smorde” (*Mashiach*) skulle ”göra slut på överträdelse, försegla synder, försona skuld” och ”föra fram en evig rättfärdighet” (Dan 9:24).

Seth Erlandsson

Pris: 195 kr

Beställ från <https://biblicum.nu!>